

The Project Gutenberg eBook of Az arany szalamandra, by Ferenc Donászy

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Az arany szalamandra

Author: Ferenc Donászy

Release date: May 10, 2006 [EBook #18365]
Most recently updated: August 14, 2006

Language: Hungarian

Credits: Produced by Tamás Róth, Hardi Attila János, Hardi Attila János and the Online Distributed Proofreading Team Europe at <http://dp.rastko.net>.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AZ ARANY
SZALAMANDRA ***

DONÁSZY FERENC

AZ ARANY SZALAMANDRA

Elbeszélések az Ifjúság Számára

BUDAPEST

1906

TARTALOM.

Az égi jelek
Az éjféli vendég
Bornemissza Klára
A Caput Corvi
Nostradamus tükre
A phantom
Cynthia
Az arany szalamandra
A nagy próba
A végnek vége...
Epilogus

AZ ÉGI JELEK

1580 táján, János fővétele napján, éppen delet harangoztak ős Budavárosában, midőn a nap egyszerre elsötétedett és helyette három sápadtfényű csudatüнемény jelent meg a színétvesztett égbolton.

Kettő sugaras küllőalakban rajzolódott az égre, a harmadik pedig, egy óriási, vérbemártott török kardhoz hasonlított és a zenithról ragyogtatta alá lángvörös fényét.

A lakosság apraja-nagyja az utcákra tódult. Kinek is volna étvágya az evéshez, midőn ilyen fenyegető égi jelek támadnak.

Különösen az égboltozat közepén lángoló üstökös-csillagforma véres kard okozott nagy megdöbbenést s a félénkebbek szorongó szívvel találgatták: vajjon háborút, döghalált, vagy éppen a világnak a végét jelentik ezek a rémletes égi jelek?

—Nézzék csak kegyelmetek, a nagyontudós Bornemissza Lénárd főkamarsmester úr is vizsgálja a csudatüneményeket! szólalt meg a polgárok egyike.

—És mellette áll az ablakban vendége, Julián páter, a jezsuita! felelte rá a másik polgár.

—Julián páter ő atyasága a dicsőségesen uralkodó II-ik Rudolf királyunknak gyóntatója és lelki tanácsadója, jegyzé meg Ulrik, a harangöntő.

Ulrik mester komája, az olasz származású Zanardelli drágakőköszörülő és aranyműves is hozzájuk csatlakozott.

—Mit szólnak kegyelmetek e borzalmas égi csudákhoz?

—Mi nem szólunk, de komám se szóljon! Hadd tegyék ezt azok, kik magukat bölcseknek és mindentudóknak hiszik! válaszolá a harangöntő.

—Igaz a! Zanardelli mester, kegyelmed bejáratos a főkamarsmester úri palotájába, bizonyára tudja is, amik ott benn történnek? Vágott közbe a Zsigmond-közbéli szűcsmester.

—Annyi szent, hogy történik valami! Lépten-nyomon messze országokból érkező idegenek adják egymás kezébe a kilincset. Azután nem egyszer láttam, midőn a főkamars úr egész csomó mindenféle plántával tért vissza a hegyek közül, mondá a harangöntő.

—Ezt én is láttam, sőt azt is megmondhatom, hogy a hátsó épület kéménye még éjtszaka idején is egyre okádja a füstöt, akárcsak a kegyelmed műhelye, Ulrik mester.

—Bezzeg a magunkforma szegény embert börtönre vetnék, ha ilyesféle tilalmas dolgokat machinálna! De hát a nagyuraknak minden szabad! Még a gonoszság is! vélekedék a szűcsmester.

—Miből gondolják kegyelmetek, hogy tilalmas gonoszságokat mívelnek a palotában? kérdé a drágakőköszörülő.

—No hát abból, mert az ördögidézéshez, a gonosszal való cimboráláshoz és a megrontásokhoz kell az a sokféle plánta és az örökké égő kohó! válaszolá a köpcös paszomántos.

—Zanardelli mester bejáratos a palotába! Cáfolja hát meg, ha tudja!

—No hát tudják meg, hogy Bornemissza Lénárd főkamarsmester úr kedveli a tudományokat és éjjel-nappal azokban bűvárokodik. Azok az idegen országokból érkező vándorok pedig szintén tudósok, kik nagy hírnevéért keresik fel, mert különösen első auktoritás az alchymiában, amiért nagy tekintélyben áll és kedves embere felséges urunknak és királyunknak, II-ik Rudolf császárnak is. Most hallották kegyelmetek az igazságot. Tegyenek lakatot a szájukra, mert bizony isten megjárják! figyelmezteté őket a harangöntő.

—Köztünk legyen mondva, én is csak azt hiszem, hogy nem jó keresztényhez és nem főúrhoz illő az ilyen bűbajos mesterkedés—jegyzé meg Ulrik mester, midőn magukra maradtak.

Az aranyműves megfordult, hogy távozzék, midőn egy lovászforma cseléd a palotába hívta. A nagykapu egyik oldalajtócskáján léptek a nagy négyszögletű épületbe, melynek oldalszárnyait fedett folyosók kötötték össze a sajátságos modorban épült hátsó résszel. Egyik tornyában a csillagvizsgáló, a másikban a laboratórium volt berendezve, a két tornyot pedig egy nagy terem kötötte össze egymással.

A ház ura, Bornemissza Lénárd, ebben a teremben várta.

Herkulesi termetű alak volt. Széles vállak, kemény, szigorú, a virrasztásoktól és bűvárokodástól mélyen bennülő szemek. Rövidre nyírt haján lapos camaura ült, erősen őszbe csavarodó hosszú szakállá pedig két ágra választva omlott alá.

—Arnoldus mester! Három darab legerősebb tüzetálló tégelyre lenne szükségem a legnagyobbakból, megfelelő földökkel! Megérkeztek-e már? kérdezte.

—Kegyelmes uram szolgálatára állnak. Továbbá megkaptam a Borussiából rendelt Terra sigillatát és Caput mortuumot is!

—Ide kell küldeni! Mikor indul német- és olaszországi útjára?

—Csak Homonnai és Drugeth főnemes urak kommissióit várom, kiknek számára velencei tükröket, mozaik munkákat és más efféléket kell vásárolnom!

—Jól van! Nekem is lesznek kommissióim! Indulás előtt jelentkezzék.

Midőn az aranyműves eltávozott, Péter Julián előlépett az ablakfülkéből.

A fekete rendőltöny még kirívóbbá tette alakjának irtózatossá soványságát.

—Most már senki se fog bennünket zavarni, folytatom hát. Küldetésem a mai nappal véget ért! A császár visszatérésemet sürgeti! szólalt meg lágy, kenetteljes hangján, miközben a magashátú támlányok egyikébe ereszkedett.

—Ez annak a jele, hogy tanácsod nélkül nem tud ellenni. Császári urunk világraszóló alchymiabéli tudományodért nagyon becsül téged. Ha pedig a nagy titkot megtalálnád, te lennél utána az első és leghatalmasabb embere az országnak.

—Mérhetetlen hatalommal és gazdagsággal járna e felfedezés! viszonzá Bornemissza sóváran.

—Ő felsége rövid idő múlva többféle jelét fogja adni irántad való változhatlan kegyelmének!

—Mindig csak üres ígéretek! viszonzá Bornemissza.

—Figyelj rám! Nem is sejted, minő fordulatok lesznek rövid idő múlva az országban és kormányzásban. Ő felsége a császár rendkívül féltékeny uralkodói jogaira, emiatt folytonos viszályban él háza tagjaival. Testvérei: Ernő és Mátyás főhercegek úgyszólván erőszakkal kezükbe ragadták a kormányzást és emiatt úgy az osztrák tartományokban, mint itt, folytonos zavarok és forrongások vannak napirenden, kivált azóta, mióta Mátyás főherceg egészen kezébe ragadta a magyar ügyek vezetését. Mátyás főhercegnél tisztelegve, átadám neki ő felsége bizalmas levelét, melyben azt írta fenséges öccsének, hogy itt tartózkodásom célja egyes-egyedül az alchymia magasabb titkainak veled való együttes búvárlása. De ez csak ürügy volt. Láttam az elégtelenséget, a forrongásokat és belzavarokat, melyek felséges urunk trónját veszélyeztetik. Első sorban engem akarnak az udvartól eltávolítani, mert, szerintük, korlátlan hatalmam van a császár felett!

—Igazuk van! Korlátlan hatalommal uralkodói rajta.

—Amilyen fegyverrel támadnak, olyannal védekezünk! A császár elhatározta, hogy Mátyás főherceget teljesen kizárja a kormányzási ügyekből! Mivel pedig császári urunk prágai udvarát nem akarja elhagyni, országai kormányzását azokra a kipróbált híveire bízta, kiktől nem kell féltetnie trónját. Nagy szerep, nagy hatalom és fényes tisztség vár reád, barátom Lénárd! Hátha még csakugyan felfedeznéd a nagy titkot!! Akkor te uralkodnál az országban.

—Vagy pedig úgy járnék, mint az ánglius Kelley, kit ő felsége bárói rangra emelve, kegyeivel halmozott el, de mivel alchymiai titkait nem akarta neki elárulni, börtönbe vettetett, honnan, midőn menekülni akart, leesett és nyakát törte—viszonzá Bornemissza gúnyosan.

Péter Julián fejét csóválta:

—Barátod, Hayek Taddeus, az udvari orvos, ugyancsak hiányosan értesített erről az esetről! Kelley és cimborája Dee, mindketten közönséges csalók valának!

—Hálátlan vagy, Leonhardus. Tudod, hogy egy alchymista se mehet be mindaddig a felség alchymiai laboratóriumába, míg te előtted próbaelőadást nem tart tudományából... és csak a te ajánló leveledre nyílnak meg előtte a prágai Hradsin kapui.

—Ez ellen nem is panaszkodom! Néha csakugyan érdemes tudósok disszertálnak és experimentálnak műhelyemben; viszonzá Bornemissza.

—Hagyjuk a vitát! Még fontos megbeszélni valónk van hátra. A te érdeked azonos az enyémmel! Amint eddig beavattál alchymiai munkálkodásod titkaiba, úgy teszel ezentúl is. Ezáltal uralkodunk a császáron! Ha feltalálod a nagy titkot, ezt is közölni fogod velünk, mert jusson eszedbe, a belőle eredő mérhetetlen gazdagságot csak a hatalom birtokában élvezheted.

E pillanatban egy öreg, meggörnyedt, de nagyon becsületos képű szolga lépett be a terembe.

—Miért háborgatsz e szokatlan időben, Iván? kérdezte nyersen Bornemissza.

—Kegyelmes uram, az ötvösmester elküldte az olvasztótégelyeket, tisztelendő atyáságod futárja pedig útrakészen áll.

—Vidd le a laboratóriumba! A laboráns szítsa fel a kohóban a tüzet és reszeljen négy uncia rezet, két uncia aurichalcumot finom porrá—parancsolá.

—Ecce! a futárról egészen elfeledkeztem. Csak néhány sort írok a rendfőnöknek.

A háziúr leeresztette a porcos íróasztal támláját és egy zárt faliszekrényből az akkoriban még kevésbé használt papírt véve elő, mellé helyezte a hattyútollból vágott pennát, a viasszal és selyemzsinórral egyetemben.

Páter Julián gondolkozva ült az asztalhoz.

—Titkos jegyekben írjam e levelet? Eh, a futár a mi emberünk.

Midőn készen lett, nagy mesterséggel összehajtogatta és átkötözte zöld selyemszállal, azután talárja alól elővont gyűrűvel lepecsételé.

—Mily különös színű tenta és milyen furcsa formájú írócharta; dűnnyögé, hol a tentát, hol a papirozt nézve, azután kisietett a rá várakozó futárhoz.

A tudós háziúr mint a ragadmányára csapó saskeselyű, sietett az íróasztalhoz; felemelte az ottmaradt papírlapot és a szekrénybe rejté.

Majd meglátjuk, tiszta kártyákkal játszol-e, páter Julián, vagy csak eszközként akarsz felhasználni?!

AZ ÉJFÉLI VENDÉG

Az öreg kulcsár lépett be nemsokára a terembe s egy pecsétetes tekercset nyújtott át urának.

—Csatlós hozta a dullóvári Pethő-kastélyból! Azt beszéli, hogy, Klára kisasszony kicsibe múlt, hogy a martalócok kezébe nem esett.

—Menj és viseljed gondját a csatlósnak. Lehet, hogy választ visz leányom levelére. Várakozzék.

Leánya azt írta, hogy sólyomvadászat közben amúgy is nagyon messzire távoztak a kastélytól, ő pedig kócsagot űző sólyma után vágatva, a vadászat hevélyében elszakadt társnőitől és a vidéket nem ismerve, eltévelyedett a mocsaras erdőségben, hol egyszerre csak martalócok vették őt körül. Segélykiáltásait, úgy látszik, senki se hallotta, mert a rablók már jó messzire magukkal ragadták és éppen száját akarták betömni, midőn pár jól célzott

lövés a martalócok közül néhányat leterített, a bokrok közül pedig több ember rohant elő. A latrok megfutottak. A szabadítók idegen országbeli kereskedők valának és társzekereikkel, málhás állatjaikkal az erdőség tisztásán táboroztak. Az a férfiú, ki legelőször segélyére rohant és rablóját leütötte, inkább tudósnak, mint kalmárnak látszik, de csak annyit tudott meg róla, hogy Budára igyekszik s málhái könyvekből és különféle érc- és agyageszközökből állanak.

Bornemissza elhatározta, hogy még az nap ír Pethő Miklósnak, hogy leányát biztos kísérettel küldje haza.

Ekkor pedig elővette azt a papírlapot, min páter Julián a levelét írta és a felszálló gőz fölé tartotta.

Kevés idő múlva a zöldessárga charta majdnem egészen sötétbarnára változott és midőn a gőz elszállt, a boltozatról aláfüggő karosgyertyatartó felé tartotta.

Igy látszott meg csak, hogy e különös papir szitaformán át van lyuggatva.

Hosszú, figyelmes vizsgálat után elégedetten bólintott fejével, azután kiterítette, végigtörölte valami vörösszínű fluidumba mártott szivaccsal.

—Pár perc múlva a papir fehér lesz és az írás látszani fog—mormogá s újra meg újra végighúzta rajta a szivacsot és csakugyan nem telt belé több pár percnél, a setétbarna szín fehérré változott és előtűnt az írás fakóvörös betűivel.

Diadalmas mosolygással kezdett az olvasáshoz, hanem a mosolygás csakhamar lefagyott ajkairól.

—Hát így vagyunk! kiáltott fel kitörő dühvel, midőn elolvasta a levelet. Még csak nem is játékszer, hanem lépcső legyek a lábaitok alatt... azután fel akarnátok engem áldozni. Nincs is rosszul kifundálva!

Hogy is írja csak:

»Bornemissza valamit, titkol, rejteget előttem! Sejteni, hogy felfedezte az alchymia nagy titkát, vagy lehet, hogy közel jár hozzá. E rejtélyes és zárkózott karakterű férfiú enormis nagy tudományával, törhetetlen akaraterejével és nagyravágásával veszélyesebb szövetségesnek, mint ellenségnek, mindazáltal nyíltan nem szakíthatunk vele. Ha Mátyás főherceg kezeiből a hatalmat sikerül kiragadnunk, úgy abba a magas méltóságba emeljük, hogy az államcsíny minden ódiума egyedül csak az ő fejére háruljon és elveszítse, a mi kezeink pedig láthatatlanok maradjanak! Ellenben pedig, ha a főhercegnek sikerül a kormányzó hatalmat megtartania, úgy könnyű lesz minden machinatiót, összeesküvés formájában, egészen az ő nyakába varrni! Akár így, akár úgy forduljon tehát a kocka, a főherceg rendünknek mindenképen nagy hálával fog tartozni. Mert az első esetben veszedelmes vetélytárstól, a másodikban még veszedelmesebb összeesküvőtől szabadítjuk meg. Mert bármi érje is, vesztét rendünk érdeméül kell feltüntetni, hogy ő hercegsége bennünk lássa leghasznosabb szövetségeseit és támaszait...

Mindezeknek azonban csak akkor szabad megtörténni,—repetálom ezen intelmet—ha a nagy titkot az alchymiai tudomány ezen felkentje és királya megtalálta és velünk közölte, mert viszont e titokkal a világ mozzatója és emeltyűje: a mindenható arany és gazdagság jut rendünk birtokába és megalapítja uralmunkat nemcsak a császár, de az egész világ felett.«

Ezzel végződtek a levél sorai és Bornemissza dühös, szikrázó szemekkel, lüktető halántékkal járt alá s fel a hosszú teremben, majd egyszerre a kiülő rostélyal védett ablakhoz lépve, kibámult a setétségbe, mert eközben már beállott az est és a terem szögletében álló nagy tokos óra száraz, egyhangú ketyegésével már nyolc óra felé tolt a mutatót.

—Tudtam, sejtettem, hogy kettős játékot űztök, de ekkora perfidiáról, ilyen sátáni álnokságról álmodni sem mertem—mormogá, mintha egy künn álló láthatatlan alakhoz beszélne. De én is hozzátok jártam iskolába, majd meglássuk hát, melyikünk lesz erősebb! Én ismerlek titeket egészen, de ti csak félig ismertek engem!

Távoli villámcsikázások visszfénye lobbant fel koronként a koromsetét láthatáron, a lábas óra pedig érces kondulásokkal ütötte a nyolc órát.

Az asztalhoz ment és a lefüggő karosgyertyatartó alá állva, felemelé jobbját, melyen az abraxas-gyűrű ragyogott.

—Ez a gyűrű az én talizmánom, ez sugallta a levél megszerzését, lássuk, mit sugall most? és izzó tekintetét a vörös pontokkal hintett sötétzöld kőbe véssett kabbalisztikus jegyekre szegezé.

Sokáig nézett a kőre, gondolatai rohanva követték egymást és midőn felemelé szemét, homlokán a redők elsimultak.

—Úgy van. Csak higgadtan kell gondolkoznunk és mindjárt más színben látjuk a dolgokat... Míg a nagy titok meg nincs találva, addig nem kell tartanom semmitől... Mától fogva éjet-napot eggyé teszek, isten-ördög hatalmát segítségül hívom, hogy célt érjek. Holnap újra elkezdem a nagy művet és folytatni fogom, míg élek és lélekzem, míg vagyonom és hitelem futja! Bár Trismegistos és Paracelsus szerint két egyformán jártas adeptus előbb feltalálja a nagy titkot, de hol találjak én hozzám illő társat, mikor engem tekintenek e szent tudomány első felkentjének? Oh, bárcsak küldenének egyet a jó vagy rossz hatalmak! Ha maga a Sátán volna is, örömmel fogadnám.

Az óra kilencet ütött. Baretáját mélyebben fejébe nyomva, a setét folyosókon átment az első épületbe.

A háromkarú vert ezüst gyertyatartóban égő viaszgyertyák csak a faragott asztal körül világították meg a boltozatos éttermet, melynek falain és bútorzatán az egykori fénynek és pompának most már csak fakó, színehagyott maradványai csillogtak.

A nagy asztalnak csupán az egyik vége volt felterítve.

A tudós csak pár falatot evett s gondolatokba merülve gyurogatta, morzsolta a kenyér belét s egészen ott feledte volna magát az asztalnál, ha az öreg figyelmeztető köhögése fel nem riasztja.

Erre kihajtotta a maradék bort a serlegről és felállt.

—Klára a jövő héten hazaérkezik!

—Hála Istennek! Legalább megint élet és derű költözik e magányos házba! felelte az öreg felcsillámló szemekkel.

—Holnap kilenc órakor pedig elmégysz Izsák tőzsérhez! Megmondod neki, hogy kétszáz aranyat hozzon magával.

A gazda távozott.

—Megint új kölcsön? Mikor a régiék kamatját is alig bírjuk fizetni! dümmögte az öreg Iván. A Bornemissza-család dús javai, kincseket érő arany- és ezüstmarhái már mind odavannak... Semmit se lehet többé zálogba adni. Csak ez a kastély és egy kis birtok van még! Ha ez is füstbe megy, mi marad a jó Klára kisasszony részére? Istenem uram, mi lesz ebből? sóhajtá csaknem könnyezve.

Tompa, elmosódott moraj görgött koronként a távolban, midőn a ház ura visszatért a bibliothekás terembe.

—Zivatar közeledik! dörmögte, s a könyvespolc fenekéről egy láncos lakattal lezárt természetes foliánsot emelt ki.

Mielőtt azonban felnyitotta volna, az órára pillantott, melynek számlapjára a halál csontvázképe volt kaszával és homokórával felpingálva, köröskörül e jelmondattal: »Harum una veniet, quae tibi dicet abi!«

—Elég idő jut mindenre! azután felnyitotta a bőrbe kötött vastag könyvtáblákat:

—Nézzük csak, mit ír Abrahamii Eleazarus ben Peixoto mór alchymista »Fekete magiájában« a hasonmás által való bűvölésről?

—Trismegistos, Carneolus, Ghirlandius hasonló esetekről írnak. Ki kell formálni, a fekete magia szabályai szerint, az illető hasonmását bűvöserejű viaszból és a tagjaiba szürkált gombostúkkal vagy lassú égetéssel halálra lehet kínozni! Megtegyem-e a próbát az én kedves Julián barátommal és a rend generálisával? dörmögé kegyetlen mosolygással. Csak hasonló pénzzel fizetnék nekik, ha megtenném. Álnokságot álnoksággal! De nem! Addig nem nyúlok a setét hatalmak eme megrontó fegyvereihez, míg más fegyverekkel tudok küzdeni.

Holnap újra megkezdem a nagy műveletet! Eddigi kísérleteim biztatók ugyan, miután az anyagon némi transmutáció mutatkozik. De mégis hiányzik valami. A fő, a nagy titok, az éltető főelem, minek titkát nem bírom kitalálni... Hermes Trismegistos, Albertus Magnus, Paracelsus és Villanova, mind azt mondják, oly könnyű, hogy egy asszony, egy gyermek is elvégezheti a nagy műveletet, csak ki kell találni az életrehívó nagy elemet. Egyik Arothnak, vagyis ósanyagnak nevezi, másik Szalamandrának, harmadik sárkánynak és vörösoroszlánnak, de valamennyi más-más titkos jeleket rajzol utasításaiban! Mit jelentenek e titkos kabbalisztikus jegyek? Mit azok a csudálatos alakú, rejtélyes értelmű képek munkáikban? Ezeket nem tudom megfejteni, pedig

ezekben rejlik az egész titok! Valahányszor tanulmányozásukba mélyedek, az éjfél álomhintő csendjében egész hallhatólag susogja fülembe valami rejtélyes hang: »Ezekben keresd, ezekben rejlik az arany szalamandráját életrehívó anyag!« Keressük hát tovább csüggedetlenül, a sivatagban tévelygő vándor olthatatlan szomjú epedésével!

Amíg ezeket szaggatottan maga elé mormogta, meggyújtá a páros karú gyertyatartóban levő sárga viaszgyertyákat és a mellékhelyiség egy elfüggönyözött szekrényéből több nagy könyvet és régi kéziratokat hozott elő, azután magashátú karosszékét a gyertyák fénykörébe húzva, ezek tanulmányozásába mélyedt.

Künn eközben koronként heves szélroham süvített végig s meg-megrázta az ablakok sejtalakban foglalt ólmos üvegkarikáit. Egy földtremető rémséges csattanásnál az órára pillantott... Éjfél felé járt az idő és ebben a percben tört ki egész erejében a zivatar.

A szélvész bőgött, huhogott, a mindenség, mintha lángtengerben lobogott volna, a földet ingató csattanások és az aláomló zápor zuhogásába a leomló kémények, beszakadó háztetők dőreje morajlott bele.

—Valóságos ítéletidő! Jaj annak, kit útban kap! mormogá kis ideig kifelé hallgatódzva, azután tovább forgatta a lapokat, különös jegyeket s idegen szavú jegyzeteket írva egy papírlapra...

A könyvek lapjain egymással küzdő oroszlánok, koronás kígyók, sárkányszárnyakkal, embercsontokkal teleszórt temetők, ormózatot tornyok, kripták, koporsók, emberi hullákon lakozó tűzmadarak voltak élénk színekkel rajzolva, mindenféle alakú kabbalisztikus jegyek, lángnyelvek, olvasztó tégelyek, nőfejű szalamandrák és különös alakú virágok váltakoztak abban.

Bornemissza Lénárd tünődve nézett e jelekre.

—Idáig csak meg tudom fejteni a jelképekbe rejtett utasításokat...

Egyszerre azonban a meglepetés tompa kiáltásával ugrott fel ültéből.

—Ébren vagyok, vagy álmodom?—suttogá izgatottan.—E könyvnek minden sorát, minden betűjét már kívülről tudom! Honnan jönnek hát ez ismeretlen sorok, ez egészen új kikezdés bele? Ez csalékony káprázat! Hallucináció! Phantasmagoria!

—Itt van! Nem káprázat! Szinte varázslatnak, csudának látszik, hogy eddig nem vevém észre! tagoló leírhatatlan felindulással és szeme előtt táncoltak a nyomtatott betűk, amint olvasá:

»Adeptusai az isteni alchymia szent tudományának! Négy szem egy tárgyon, két elme egy igyekezetben szüli az óhajtott eredményt egynél jobban, háromnál bizonyosabban! Egyiknek óhajtani, másiknak messze távolban akarni kell, hogy összejőjtek. Mikor keressétek, mikor találjátok meg a nagy titkot, erre én, Hermes Trismegistos, a nagy, az alchymia felkentje, a nagy titkok tudója, azt mondom: Kettő egyben, egy a háromban adja az oszthatatlan hetesszámot. Égi jelek támadása előzi meg jöttét, éjféli zivatar dörgése közt kell érkezni annak, kinek segédkezése mellett meghallhatod az aranyszalamandra sírását az athenora tűzében, mert egyiknek kell adni az anyagot, másiknak az ébresztő lelket... Ez a kulcsa a keresett nagy titoknak, csak én találtam azt meg egyedül az őanyag lelkének erejével«...

Ebben a pillanatban kezdte verni a lábasóra az éjfél óráit, a zivatar pedig tetőfokát érve, dühöngött és ugyanekkor megnyílt a terem ajtaja és egy idegen lépett be rajta szélről, esőtől csapzott hajjal.

—José Venegas Herrezuelo cordovai adeptus üdvözli Leonhardus Bornemissza doctor illuminatissimust, tudományos nevén Leonhardus Sydericust, szólalt meg latin nyelven s mélyen meghajtva magát.

—Ki vagy? Hogyan jössz ide? riadt rá megdöbbenve.

—Nevemet már megmondám! Cordovából jöttem, az alchymia felkentjéhez; szolgálatomat és tudományomat felajánlom neki! felelé másodszor is mélyen meghajolva.

Bornemissza egyszerre megrázkódott. Hermes Trismegistos imént olvasott szavai villámlobbanásként cikáztak át agyán... »Messziről jó... égijelek támadása előzi meg jöttét, éjféli zivatar dörgése között kell érkezni annak, kinek segédkezése mellett meghallhatod az aranyszalamandra sírását.« Ő az, kit az írás rejtélyes szavai jelentenek.

E gondolatra hatalmas alakja rejtélyes felindulástól reszketett, mintha titokteljes hatalmak jelenlétét érezné.

—Üdvözlég házamban, szívből óhajtott, szívesen várt vendég! Mondá és forrón megszorítá hideg, nedves kezét.

Az idegen meghajtá magát:

—Mindenekelőtt engedje meg, doctor illuminatissimus, hogy köpönyegemet letehessem—mondá azután olyan elfogulatlan nyugalommal, mint aki rövid távollét után jön haza. Erre a háziúr is higgadt nyugalmat erőltetett magára, de vörösre gyúlt arca, rejtett örömtől izzó szemei meghazudtolák ezt.

—Bocsássa meg felindultságomat, kedves...

—Nevezzen doctor illuminatissimus, egyszerűen don Josénak, vagy pedig csak röviden: adeptusának, hiszen egyedüli célom az, hogy az isteni alchymia titkaiba egy ilyen mester vezessen be.

BORNEMISSZA KLÁRA

—Don José! mondá a tudós, nem mint adeptus, de mint velem egyenrangú társ fog laborálni... Ép ez okból, hallgassa meg, mi okozá örömteljes felindulásomat, akarom mondani megdöbbenésemet. Olvasta Hermes Trismegistos könyvét?

A jövevény bólintott.

—Nos hát, ennek hetvenhetedik lapján, harmadik bekezdésként ez áll. Szórolszóra elmondta az olvasottakat, de az idegen csak fejét rázta:

—E bekezdést nem ismerem, pedig többször lelkiismeretesen keresztül tanulmányozám! felelé határozottan.

—Ugyanezt hittem én is! De kimondhatatlan bámulatomra benne találtam. Először káprázatnak, illuminatizmusnak hittem! De kézzelfoghatólag benne vagy. Itt van, de alig vetett egy pillantást a könyvbe, a bámulat és elszörnyedés kiáltása lebbent el ajkairól.

A keresett kikezdést, mit kevéssel az elébb kétszer is, háromszor is elolvasott, nem találta a könyvben.

—De hát álmom ez, vagy varázslat?

A jövevény sajátságosan mosolygott:

—Ha nem káprázat, úgy annak a titokteljes hatalomnak csodás intézkedése ez is, mely engemet a messze Hiberniából kegyelmedhez vezérlett. Három éjjelen át mindig egyformát álmotam. Kegyelmedet láttam laboratóriumában munkálkodni. Ugyanezt a szobát láttam, amint van és egy titkos hang azt suttogá fülembe, hogy induljak útnak, mert kegyelmeddel együtt érjük el a nagy eredményt.

Útnak indultam, hogy kegyelmed adeptusává szegődjem. És ki írja le bámulatomat, midőn a legnagyobb zivatarban a városba érve, ugyanazon égi jeleket láttam az égen, ugyanazokat a házakat, utcákat láttam, miket álmaimban. Ez magyarázza meg, hogy idegen létemre, minden kérdezősködés nélkül, egyenesen ide találtam az éjfél magányos óráiban.

—Csudálatos! Valóban csudálatos! mormogá Bornemissza.

—Lehet, folytatá nyugodtan az idegen, mint két egyforma sympathiának titokteljes működése hozott össze bennünket. Kegyelmed szintén

vágyakozhatott társ után. A szent alchymiai tudomány ereje ezt azután olyan ellenállhatatlan magicus sympathiává fejlesztette, hogy közös vágyaink, messze országok dacára, feltalálták egymást, megnyilatkoznak lelkeinkben és mágnesként összehoztak bennünket.

Bornemissza elragadtatva hallgatá e mély tudományra valló magyarázatot.

—Úgy van! Így történhetett! Eminenter deducálta kegyelmed—helyeslé élénken.

A jövevény köszönőleg hajtá meg magát:

—Most pedig engedje meg, doctor illuminatissimus, hogy csekély személyemről rövid felvilágosítást adjak. Én a Cordovába vándorlott ósrégi Venegas mór-családból származom, melynek minden tagja az alchymiai tudományokat művelé. A híres Haly Abbas, Messwe, Rhaseus és Torbuga tudósok családjából származtak és szent hagyományként apáról fiúra szállott az alchymiai tudományok művelése. Egy tudós rokon oktató az alchymiaiban, melynek titkait lankadatlan tudásvágygal kezdém búvárolni. Érett elmével visszaemlékezve a multa, most tudom csak megítélni, hogy nevelőatyám mily sok rejtélyes titoknak és természetfeletti erőknek volt birtokában és tán engemet is beavatott volna, mert egyetlen leánya: Cynthia mellett én is kedveltje valék, ha közbe nem jó valami. Ugyanis egyik reggelen felkelve, az athenora tüzet kioltva, az egész házat pedig üresen találtam. Nevelőatyám, Cynthia és az öreg szolga eltűntek. Hosszas keresés után csak egy levélkére találtam, melyben nevelőatyám arról tudósít, hogy az inquisitio üldözése elől olyan menedékhelyre kellett menekülnie, hova engem nem vihet magával. Éljek boldogul és a szent tudománynak, ezzel zárta be levelét.

Megfogadtam a szót. Ernyedetlenül búvárokodtam, éjjel-nappal forgattam, tanulmányoztam a nevesebb alchymisták könyveit, az őseimről rám maradt kéziratokat, de a nagy titok nem akart kutató elmém előtt felderülni.

Ilyenkor keserű csüggedés fogott el. Botor elmém magában az ars sacrában is kételkedni kezdett. Csakugyan igaza lenne hát Ateuchus Torquatusnak, ki azt mondja:

»Jegyezzétek meg magatoknak, ember embert hoz létre, oroszlán oroszlánt, kutya kutyákat! Ép így aranyat is csak aranyból lehet csinálni. Ez az egész titok.«

Újra nekifogtam a búvárlásnak, megdorgáltam magamat kicsinyhitőségemért és magambaszállva, beismerem, hogy egyedül csekély tudományomban rejlik a sikertelenség titka.

Ekkor buzgó szívvel fohászokodtam a felsőbb hatalmakhoz, mutassanak társat, kinek segítségével s tudásával elmém megfejthesse, mi eddig titok és rejtély volt előtte. E fohászkozásomnak sikere lett. A lélek rejtelmes sympathiája megmutatá a hozzád vezető utat, uram és mesterem, itt állok előtted, és kérek, fogadj adeptusoddá, tanítványoddá.

—Nem adeptus, nem tanítvány, de mindenkben társam, alteregom leszel, te jelekben jött, kiválasztottja a szent tudománynak! Szívből üdvözöllek e falak között, te régen várt, kedves vendég! Jer, szobádba vezetlek és pihend ki magadat! szólott karonfogva a vendéget és felvéve a karosgyertyatartót, útközben felzörgette az öreg Ivánt és megparancsolá, hogy sietve készítsen egy kupa fűszeres melegbort. A holnapi nap, Horos tabellája szerint, egyike lévén a climactericus napoknak, haladék nélkül hozzákezdünk a műveletekhez —mondá és ő is nyugalomra tért.

Másnap azután a laboratóriumban megkezdődött az aranykészítés rejtélyes munkája.

Bornemissza egy aranyszelencéből bizonyos vegyületet hullatott az olvasztótégelybe, melyre a födelet ráforrasztva, meggyújtották az athenorában a tüzet, melynek negyven napig egyfolytában szakadatlanul égnie kell majd.

A boltozatos toronyszoba szintén tele volt tetőig érő állványokkal, melyeken mindenféle színű vegyszerek, porok, folyadékok álltak. Óriási üveg-görebek, lombikok, mozsarak és forrasztótégelyek voltak felhalmozva egy könyvespolc szomszédjában, ezen túl nagy csukott ajtójú szekrények és természeti ritkaságokkal tömött polcok következtek, melyek között egy keskeny, de erősen megvasalt ajtócska vezetett ki a hátsó utcára, melynek kulcsa egy falbavert szögön lógott.

—A nagy mű megkezdődött. Együttesen vagy felváltva örökődünk az izzítás felett, ahogy a körülmények engedik — mondá ünnepélyesen a tudós házigazda. De lássuk csak, nem mulasztottunk-e el valamit?

Ezzel fennhangon olvasni kezdé a kitárt könyvből:

»Miután a tűznek folytonos élesztése által megnyerended a nephriticus fehér követ, amint fentebb meg vagyon magyarázva, ha vörösszinűre akarod változtatni, a tűz hevét fokoznod kell. Fokoznod kell a hevek hevéig, mert a mi bűvös szalamandránk csak a tűz legizzóbb méhéből támad életre, lángokból táplálkozik, s nem féli a tűz erejét«...

—Az avatatlanok előtt ez is eléggé rejtélyes magyarázat, szólott, midőn elvégezte az olvasást, de mi tisztában vagyunk az értelmével... Hanem most következnek azok a titkos kabbalisztikus jelek és jelképes alakok, melyekben a tulajdonképeni lényeg rejtőzködik! Az a kérdés tehát: a transmutatio titka van-e ezekben elrejtve, avagy pedig az izbitandó anyagok alkatrésze? Ezt kell legelsőbbben is kitalálnunk, tisztelt társam és vendégem, don José Venegas de Herrezuelo!

—Nem jobb lenne, ha mindegyikünk magában elmélkednék? Én itt a laboratóriumban, kegyelmed pedig a bibliothecában. Három nap múlva aztán egybevetjük elmélkedéseink eredményét!

—Megkísérthetjük!

—Úgyis az a szabály, hogy úgy mondjam, törvénye az alchymiának; »a fiatalabb társnak kötelessége éjjel-nappal őrködni a tűz felett...« Ez őrködést tehát egyszersmindenkorra magamnak vindikálom! Az athenora bűgásánál könnyebben esik az elmélkedés!...

Bornemissza bólintott.

—Úgy legyen!

A kitűzött három nap elteltével a házigazda nem győzte bámulni vendégének nagy készültségét és tudományát, az első hét végén pedig már annyira megszerette ezt a rejtélyes és magabazárkózott természetű fiatal embert, hogy legféltebb titkaiba és terveibe is beavatta, amit eddig egyetlenegy emberrel sem tett meg a világon.

—Mindabból, miket elmondék, láthatod, kedveltem, hogy csak a kincs, a gazdagság az egyedüli uralkodó a világon. E sárga Mammon a világnak a lelke.

A fiatal alchymista gondolkozva húzta össze sűrű, szénfekete szemöldeit:

—Egy kételyem van, atyám és mesterem! Hermes Trismegistostól kezdve az alchymia nagyjai óvnak mindenkit attól, hogy az arany és meggazdagodás mohó vágyával ne keressék a nagy titkot.

—Ne félj! A tudomány igaz szeretetével párosuló igyekezettel, jó és nemes célokra, minők a mieink is, szabad az aranykészítés titkát keresni. Lásd, én mint apa, azon iparkodom, hogy egyetlen leányomat szerencsésé tegyem, miután más úton vagyont nem hagyhatnék neki.

—Azt hívém, nincs senkije se kegyelmednek?

—Egy leányom van! Szeretett hitvestársam, az ő születése után pár évre elhalt és én éltemet a tudományok és gyermekem nevelése között osztám meg!— felelé, s azután megindult az ajtó felé, mert ugyanebben a pillanatban megszólalt a reggelire hívó csengetyű hangja.

Bornemissza alig hogy az asztalhoz ült, a szúrágta diófa-táblákkal borított étterem ajtaját nagy zajjal felrántották és egy fiatal hadnagy csörtetett be a fekete-huszárok egyenruhájában.

— Adjon Isten jó reggelt, Lénárd bátyám! Hát kegyelmed ilyen nyugodtan reggeliz, vagy tán nem is tudja?—kiáltá csodálkozva...

A tudós nagyon fagyosan fogadta a vendéget.

—Nos hát mi baj? kérdé hidegen...

—Tárogatossy Bibiána úrasszony hozta a hírét, hogy Klárát a martalócok elrabolták. Csak Isten különös kegyelméből menekült meg.

—Tudom és intézkedtem már, hogy biztos kísérettel mielőbb jöjjön haza! viszonzá hidegen.

— Klára hazajő? kiáltá örömmel.

Bornemissza kedvetlenül ráncolá össze homlokát s még fagyosabb, még elutasítóbb hangon felelé, mint az elébb:

—Azt nem tudom, de néked sem szükséges tudnod.

—Bátyám, e felelet!—kiáltá felfortyanva s villogó szemekkel.

—Amit egyszer kimondok, nem szoktam megmásítani—volt a szigorú válasz.

A fiatal katona pár percig szótlánul ült helyén, azután szelid hangon folytatá:

—Bátyám, én igazán szeretem Klárát, és ő is szeret engem—miért tagadja meg hát tőlem?

—Az okát már megmondtam!

—Lénárd bátyám, ne legyen olyan engesztelhetetlen, az Isten áldja meg! Kegyelmed nevelt fel és oktatótt kicsiny koromtól fogva. Klárikával együtt nőttünk fel, mint testvérek. Tudóst akart belőlem faragni, de hát...

—Mindenhez van hajlama, tehetsége az embernek, csak akarat és kitartás kell hozzá—szakította félbe szárazon.

—Nem, Lénárd bátyám. Nagy tudós, philosoph létére tapasztalhatta, hogy kemény fejem, egyszerű eszem van. Minden szenvedélyem csak a mozgalmas, kalandos hadi pályához vonzott. Irtóztam a könyvektől és a vegytani konyha titokteljes gózeitől... Hírnév, harci dicsőség után epedtem és ennek a hatalmas vágnak, ennek az emésztő akaratnak nem tudtam ellenállani... és midőn beléptem a seregbe, kegyelmed tüstént lemondott a gyámságról, általad vagyonomat és kitiltott házából... Azóta haragszik rám, ezt nem tudja megbocsátani? Olyan nagy vétek ez?

—Nem csak ez! Akaratos, önfejű vagy, dacos és vakmerő a végletekig. E gyermekkori hibáid mellé a hadi élet tékozló, könnyelmű vágyakat, mértéktelenséget, fékezhetlen, civakodó természetet oltott beléd. Az imént mondad, hogy emésztő akaratodnak, hatalmas vágyaidnak nem bírtál ellenállni. Magad fölött mondtál ezzel ítéletet.

A fiatal hadnagy harag- és méltatlankodástól égő arccal ugrott fel helyéről:

—Bátyám, ez nem igaz! Bárki beszélte, hazugság! Mondd meg a hitvány rágalmazó nevét, hadd vonjam felelősségre—kiáltá villogó szemekkel, miközben akaratlanul kardjához kapott.

—Mérsékelj magadat, István! Ne feledd, ki előtt állsz! A város nagy, de még se olyan nagy, hogy hire ne menjen azoknak, kik a hegedősök és timborások társaságában reggelig devernáznak a bor mellett, kocka- és kártya-játékon pazarolva a pénzt. Azt hiszed, be tudod fogni a hír száját, hogy szertesztét ne vigye, midőn egy árkolájtisztet halálra sebesítesz, egy másiknak halálos szúrást adsz, a harmadikat, negyediket pedig összevagdald.

—Még sértettek! Becsületes párbaj volt mind! Az én életem épp úgy kockán forgott, mint az övék—vágott közbe dacosan.

—Ti párbajnak nevezitek, de ennek gyilkolás a neve!

—Bátyám, hát csakugyan megtagadja tőlem Klára kezét? Kiáltá fellázadtan.

—Meg! Azután mire, tán hadnagyi zsoldodra akarnál megházasodni? kérdé gúnyosan.

—Kis birtokom még megvan! Különben Klárának sincs semmije.

—Egy koldusból ne legyen kettő!...

—Híven szeretjük egymást. A mindennapi meglesz, hiú pompára pedig se én, se Klára nem vágyakozik! Bátyám, ne tegyen bennünket boldogtalanná, hiszen egykoron kegyelmednek a vágya is az volt, hogy egymásé legyünk... és örömmel látta, hogy testvérként szerettük egymást...

—Éppen mivel testvérként ragaszkodtatok egymáshoz, könnyebben feleditek egymást. Fiatalkori rajongás, megszokás, hamar elmúlnak s rajta is leszek, hogy elmúljanak. Akaratomat tudod, egy szót se többet róla! viszonzá keményen... Vendégemet és adeptusomat hallom közeledni.

Az ajtó azonban ugyanekkor már megnyílt s belépett rajta az adeptus. A két fiatal először meglepetve bámult egymásra, de e meglepetés hideg, ellenséges tekintetté változott a bemutatás alatt, mintha ösztönszerűleg megérezték volna, hogy rövid idő múlva engesztelhetetlen és halálos ellenségek lesznek.

A spanyol azonban tiszteletteljes, mély meghajlással üdvözölte, mint a ház rokonát, István ellenben őszinte, tettetni nem tudó egyenes természetével, tartózkodólag és barátságatlanul. Azután haragtól sajgó szívvel távozott.

—Megint egy idegen jött-ment! Ezeknek áll a világ!

A folyosó végén az öreg Ivánt találta, ki bizalmas örömmel mosolygott reá már messziről.

—Iván apó, mondd meg, mikor jó vissza Klára?

—Nem tudom, Pista úrfi, igazán nem tudom! felelé az öreg fejét rázva.

—Ha megtudod, mindjárt értesítesz, úgy-e? Tedd meg, apókám, az isten áldjon meg!—kéré, az öreg kezét szorongatva.

Az urak akkor keltek fel a reggelitől.

—Már csak megkérdezem, mi a baj? Illuminatissimus jóformán alig érintette a reggelit. Tán rosszul érzi magát, avagy rossz híreket hallott öccse urától? kérde a vendég lágy, behizelgő hangján.

—Mindkettőben vala részem! válaszolá a tudós kedvetlenül. Főfájás és borzongások kínoznak már pár nap óta! De most csak a tűzre legyen gondunk!

A rosszullét majd csak elmúlik.

De bizony nem múlt el, mert pár napra rá a tudós komolyan megbetegedett és ágyba került, de a fiatal spanyol olyan kitartó gondossággal ápolta, hogy az öreg Iván nem győzte eléggé magasztalni.

Bornemissza hálásan nyújtá feléje lesoványodott jobbját:

—Mivel háláljam meg néked mindezeket, fiam és kedveltem? Szólt megindultan.

—Legnagyobb jutalmam az, hogy kegyelmed meggyógyult!

—Hát az athenorában nem aludt-e ki a tűz?

—Nem!

—Hányadik nap már ez, kedveltem?

—A harminchetedik, mesterem!

—Három hétnél tovább voltam tehát beteg, mormolá... és midőn később elszunnyadt nagy karosszékeben, álmában is csak ez kísértett fejében, mert szaggatottan mormogá: »Leo ruber, a tinctura rubedinis, a vörös sárkány, a nagy elixirium, bőgjön, dohogjon az athenora« és más efféle alchymista kifejezéseket.

José megnyugodva távozott mellőle, hogy felszítsa az athenora tüzét... és a lábbadozó csak arra a tompa dübörgésre riadt fel, mely mennydörgésként recsegettette meg az ablakok ólomba foglalt üvegkarikáit.

Éppen csengetni akart, hogy a zaj okát megtudakolja, midőn az ajtó hevesen feltárult és egy őzkarcsú lányalak repült a karjaiba.

—Atyám, kedves jó atyám, te beteg voltál! Hála Istennek, végre itthon vagyok és ápolhatlak! Óh, hogy én nem voltam melletted! Sokat szenvedtél úgy-e? és elébe térdelve, átölelte karjaival és sírt és kacagott egyszerre, az öreg Iván pedig szintén szemeit törülgetve, vele sírt, vele nevetett a hátuk mögött.

—Beteg voltam, lányom és csakis vendégünk szorgos ápolásának köszönheted, hegy életben találsz. Óh, milyen kitűnő egy jeles ifjú ez, ha fiam, tulajdon vérem volna, se tudnám jobban szeretni.

—Ki ő? Hol van hát? kérdezé Klára várakozásteljesen, de ugyanebben a pillanatban a váratlan meglepetés sikolya röppent el ajkairól, mert a belépőben ráismert arra az idegenre, ki őt a martalócok kezei közül kiszabadította.

A CAPUT CORVI.^[1]

—Ime, leányom! itt van vendégünk és gondos ápolóm: José Venegas Herrezuelo.

—Atyám, ő az, kiről írtam! Az én bátor megmentőm!—kiáltá Klára s kezét nyújtotta feléje üdvözléssel.

—Mily csudás véletlen! És te egy szóval sem említéd?—fordult a tudós is hozzá, de a spanyol még mindig mereven állt helyén és halálsápadt volt az arca.

Csak újabbi megszólításra, akkor is, mintha álomból ébredne, tért magához. Zavartan hajta meg magát és alig merte érinteni ujjai hegyével a felé nyújtott kezecskét.

—Szívemből köszönöm, mit atyámért tett! Legyünk igazi jóbarátok! mondá Klára.

Josénak ki kellett sietnie, hogy magához térjen, hogy összeszedhesse eszét és akaratát. Mintha kergették volna, menekült a laboratórium komor magányába.

—Mirevaló hát a bölcsek minden tudománya, a sok mélységes kutatás? Mirevaló az a buvárkodás, melynek egész életét áldozta, ha egy tekintetre halomra tud dőlni minden? gondolkodott kábultan, megdöbbenve, miközben homlokát az oszlop nyirkos, hideg kövére hajtotta, mert érezte, hogy ennek a lánynak egyetlenegy szavára, tekintetére megtenne, félbehagyna, megtagadna mindent, meg multját, jövőjét.

Még sokáig állt volna ott, szemét behunyva, mindenről elfeledkezve és csak az athenora pattogása riasztotta fel... Odasietett és megrakta a leégett tüzet, aztán nyugalmat erőltetve magára, visszatért a nappali szobába.

Lassan lépdelt felfelé a lépcsőkön, hogy önuralmát teljesen visszanyerve, nyugodt elfogulatlansággal találkozassék Klárával. Csakhogy Klárát már nem találta ott.

—Jó, hogy jössz, kedveltem! Nem tudod, hol csavarog az a vén, mihaszna Iván? Most nincs itt, mikor legjobban kellene! zsémbelt boszúsan a tudós.

—Nem láttam, mesterem! De, ha valamiben szolgálatodra lehetek, én is megteszem! felelé José.

—Fiam, az öröm jobban gyógyít Vesicatorius doktor uram minden medicinájánál... Örvendek, hogy leányom megjött, de még jobban örvendek, hogy öt rövid nap múlva az izzítás be lépzen fejezve. Mondd őszintén, remélsz-e valamit?

—Egész sikert nem, de biztató jeleket igen!

—Én is ebben hiszek, mert ahogy az imént elszunnyadtam, álmomban a vörös oroszlánt láttam csudálatos ragyogásban. Ez jó jel!

—Valóban az! viszonzá szórakozottan a spanyol, mert amint beszélgetés közben az ablakhoz állott, egyszerre csak az öreg Ivánt látta nagy sebbel-lobbal hazaérkezni, ki nagy óvatosan valami levélformát mutatott a folyosóra lépő Klárának.

—Hol kószálsz? förmedt Ivánra ura, midőn kis vártatva megjelent a szobában.

—A pincében az ászok-fákat cseréltük ki! felelte erőltetetten az öreg, kopasz homlokát törülgetve.

—Ez az ember hazudik! De miért hazudik hát? Ebben valami titoknak kell lenni, gondola José. Este a vacsoránál annál jobban feltűnt neki Klára szótlanlansága, ki sápadtan és szomorúan jött haza a délutáni ájtatosságról és a vacsoránál alig nyúlt az ételhez.

—A délelőtti levél és e szomorúság összefüggésben állanak egymással! gondolá a spanyol.

Klára szobájába ment. Itt nem kellett félnie a kíváncsi pillantásoktól, hanem átadhatta magát azoknak a szomorú gondolatoknak, melyek csakugyan összefüggésben voltak az öreg Iván által hozott levéllel.

Ugyanis az öreg kulcsár, ígérete szerint, rögtön értesítette a hadnagyot, ki erre a délutáni ájtatosság után, a kápolna hársai alatt, találkozott Klárával, és

elmondotta neki az apjával történt beszélgetést.

Klára elszomorodva hallgatá, de látva unokatestvére heves elkeseredését, türelemre intette:

—Várjunk! Ismered atyám természetét! Ha ellenkezünk vele, annál inkább nem fog engedni.

—Várjunk! Meddig várjunk? Úgy látszik, neked nem esik nehezedre! szakítá félbe haragosan.

Klára fájdalmas, szemrehányó tekintettel nézett rá.

—Klára! Mondj valami vigasztalót, ha tudsz! Mit tegyünk?

—Szeretnék valami megnyugtatót mondani, de most jöttem haza, így nem tudom, mik történtek, mi kedvetleníté el atyámat ellened? Kellett valaminek történni, míg távol valék! Én majd megtudom: mi az! Legyünk addig türelemmel, István! Igaz, hogy atyám szavának áll, de amit tőlünk megtagadott, egy harmadik kérésére meg fogja tenni.

István kétkedőleg csóválta fejét:

—Ki lesz ez a harmadik?

—Aki nekünk jóakarónk, atyánknak pedig kedves embere! Ilyen szövetségest kell találnunk! És ez Pethő Miklós urambátyám!

—Ezt jól gondoltad! Milyen okos kis fejed is van Klárikám! enyelgett István, kinek a reménnyel együtt jókedve is visszatért, midőn azonban a beszélgetés folyamán megtudta, hogy a szabadító nem más, mint a Bornemissza-ház jelenlegi vendége, jókedve végkép odalett.

—Atyád egészen szerelmes abba a setétképzű idegenbe! Én pedig gyűlölöm! kiáltá hevesen.

Klárát annyira meglepte, hogy mitsem tudott felelni e váratlan felfedezésre.

—Csak most jöttem meg... nem tudok semmiről!

—Elhiszem, hogy nem tudod! De kérdezd csak az öreg Ivánt, az majd elbeszéli mindent... Azt is elmondja, hogy ő azt hiszi, atyád neki szánt feleségül.

Klára majdnem felsikoltott:

—István! István, ijesztgetni akarsz!

—Fogadd meg nekem! Klára, esküdj meg, hogy kerülni fogod, mint a mérges kígyót és nem beszélsz vele! sürgeté hevesen, midőn a lány arcára húzta fátyolát, hogy távozzék.

—Ezt anélkül is megtettem volna! felelé, midőn elváltak.

Szomorúan, bánatosan ment haza. Az estebédnél észrevette José fürkésző pillantásait, a történetektől amúgy is felizgatva és elkeserítve, igazolva látta István figyelmeztető szavait és gyanúját, mely e perctől kezdve az ő szívébe is annyira befészkelődött, hogy megszabadítását és háláját feledve, félni kezdett e rejtélyes arcú embertől. Kerülte az idegent.

—Meg kell tudnom, mi okozta e rögtöni változást? dörmögé José összeszorított fogai között, midőn a türelmetlenségtől égő tudós az ő karjaira támaszkodva ment a laboratóriumba, mert a negyven nap elmúlt és az izzítás be volt fejezve.

—Feszítsd szét a tégely fedelét! Lássuk, mit rejt magában!—szólt az izgatottságtól alig érthető hangon.

José odalépett az athenorához, melyben tegnap éjfélkor közösen oltották ki a tüzet, és ő sem tudta megállani, hogy kezei az izgatottságtól ne reszkessenek, midőn lefeszítette a grafit tégely fedelét.

Bornemissza Lénárd visszatántorodott, mert az olvasztótégely fenekén csak fekete, lyukacsossá olvadt anyag setétlett.

—A caput corvi! vagyis a fekete hollófej! mormogta csüggedten. A fekete holló győzedelmeskedett és elnyelé a mi vörös sárkányunkat... Valami hibát követtünk el? De hát miben hibáztunk? Véremet adnám e titokért! kiáltá csaknem szilajon.

—Valóban nem mulasztottunk el semmit! Paracelsus, Arnoldus Villanova és Valentinus Basilius előírását követtük az anyagnál, Geber, Gorgonides, Lullus Raymondus szerint izzítottuk és Hermes Trismegistos titkos tractatusai szerint különös figyelmet fordítottunk a magisteriumokra! és mégis, mégis... mormogá José kedvetlenül.

—Add ide Albertus Magnusnak a könyvét és Paracelsus »Summa perfectionis magisterii« című munkáját! szólott a tudós mogorván, azután mohón levelezni kezdé a foliánsok avatag lapjait... José pedig annyira elmerült gondolataiba, hogy a tudósnak csakis harmadik, türelmetlen kiáltására kapta fel zavartan fejét...

—Micsoda napon kezdtünk a művelethez?

—Hétfőn!

—No látod, itt a hiba! Nekünk Jupiter napján, azaz csütörtökön kellett volna munkához kezdeni, nem pedig hétfőn, a hold napján! E napnak nyirkos hidege megölte tüzünk flogisztonját az athenorában és szalamandránk nem tudott megérlelődni! Albertus Magnus, Synesius Aper a Sydericus ettől különösen óvna! Hogy is tudunk erről megfelekedezni!

—Bámulom illuminatissimus mély tudományát! hizelgett bámuló lelkesedést tettetve José.

—Anthurius Chrysos, a dies Solist, azaz a vasárnapot is ajánlja, de maradjunk csak a dies Jovisnál, azaz csütörtöknél. Ma van dies Saturni, azaz szombat, tehát még öt napunk van. Készíts elő szorgosan mindent és vedd elő a legnagyobb új tégelyt.

—És ha megint nem lesz eredmény? kérdé halkán az adeptus. Bornemissza Lénárd felugrott. Hatalmas alakja egész teljében kiegyenesedett és setét szemeiben a rajongás izzó lángjával felelé:

—Újra kezdjük és megint újra, mindaddig, míg a nagy titok kulcsa kezünkben nem lesz! kiáltá megtörhetetlen eréllyel... Véremet, életemet adnám a sikerért... De nem! Erős a hitem, hogy megtaláljuk! Te vagy erre vélem kiválasztva! A jelek nem hazudnak! Egy minden földinél erősb hatalom segít bennünket!

Josét e rajongó szavak szintén magukkal ragadták. Sápadt arca kipirult, mélyen fekvő szemei idegenszerű lángban égtek.

—Igen, győzni fogunk! És ha kell, magukat a setét hatalmakat is segélyre kényszerítjük, hogy görebünkben izzék az a rejtélyes anyag, melyből az élet fájának nőni kell! Görebünk fenekén ott fog csillogni az a csudás erejű biborpiros kő, mely az Oriens minden kincsével eláraszt bennünket, mely napként fénylik és a hitvány ércet nemes arannyá változtatja, örökifjúságot, bölcsességet ad birtokosának, minden betegséget meggyógyít és minden földi embernél hatalmasabbá, mindentudóbbá teszen! kiáltá rezgő, de meggyőződésteli hangon.

—Úgy legyen! A tudomány igaz heve szólott belőled! Most pedig kisérj fel, mert még erőtlén vagyok, azután tedd meg az előkészületeket.

José készséggel nyujtá karját, de a tudós csak vállaira támaszkodva lépdelt fel a lépcsőkön...

—Valóban minden nappal nélkülözhetlenebbé válsz, kedveltem! mondá nyájasan, midőn a nappali szoba ajtaja elé értek, melynek egyik utcára néző ablakfülkéjében Klára üldögélt a himzőráma mellett.

Az ajtónyílás zajára meglepetten fordult vissza és mosolygott atyjára.

Midőn azonban Josét is megpillantotta a háta mögött, sebesen összekapkodta a selyemmotringokat és elhagyta a szobát.

José boszúsán harapta össze ajkait, midőn azonban a nyitva feledett ablakon át a tovasiető unokaöccs alakját megpillantotta, egyszerre sejteni kezdé az eddig nem értett dolgokat.

Lehajtott fejjel ment ki a szobából, az összekötő lépcsőzetnél azonban megállt s rövid töprengés után magához intette az egyik férficselédet, ki egyúttal a ház mögötti kertet is gondozta.

Egy aranyat vett elő tarsolyából.

—Nesze! Nem kívánok érte egyebet, mint hallgatást és az igazságot. Ismered a ház urának unokaöccsét, Véglyessy Istvánt, a hadnagyot? Mit tudsz róla és Klára kisasszonyról?

—Nincs ebben semmi titok, tudós uram, hiszen a nagyúr kiskoruktól fogva egymásnak szánta őket! Nem is tudom, miért halogatja hát a lakodalmat, mikor úgy egymáshoz illenek? Sétálgatnak a kertben.

José szívébe megint belenyilalt valami.

—Melyik kertről beszélsz? kérdé tompán.

—Hát a miénkről!

—Jól van! mondá, s lement a laboratóriumba és heves léptekkel sokáig járt fel-alá.

Sápadt, merev arcán egy mozdulat se árulá el, minő gondolatok forrongnak agyában, midőn a márványlapokra betűző napsugár egyszerre csak megállítja gépies járkálásában.

Keresni kezdé: hol hatolnak be a nap hirtelen el-eltűnő, majd megint előtámadó sugarai? És csakhamar felfedezé az eddig észre nem vett és mindenféle lommal telerakott kis ablakot.

Odatámasztotta a kézi hágcsót és nagynehezen kinyitotta a portól és pókhálótól megvakult ablakfiókot. Egy rozmaring- és levendulabokroktól illatozó kertet látott maga előtt.

Abban a percben egy arra suhanó szellő meglebbentette a torony falát beszövő repkényindákat, melyeket a mult éjjeli vihar amúgy is letépett és a szellősuhanásra újra végigcikázta a napsugár a torony setét belsejét. Ebből aztán kitalálta, miért nem vette észre eddig a kis ablakot.

Leszaggatta a repkényindákat, betette az ablakot, azután tekintete végig siklott a különböző nagyságú fényfogó- és gyújtótükrökön.

* * *

—Mivel töltöd a délutánt, kedveltem? kérdé tőle ebéd után nyájasan a tudós.

—Albertus Magnus és Basilius praescriptióit elemezem! felelte, de e helyett, amint leért a toronyszobába, felhágott a kis ablakba és le nem vette égő tekintetét Klára alakjáról, ki a nagyhatású magyar királyné-víz készítéséhez rozmaringleveleket és levendulavirágot szedegetett a kertben.

Sokáig ült ott, de elnézte volna tán az örökkévalóságig, midőn a liciummal benőtt kerítés mögött léptek zaja hallatszott.

Ragyogó szemekkel ugrott fel a lány és sietett a kis eldugott ajtó felé, melynek fufangosan készült fazávarát egy ismerős kéz jártasan félretolta.

—Úgy van, úgy, mint a kertész beszélte, dörmögte a spanyol. A nap még fent járt és a deli szép pár, aranyos sugárözönbe burkolva, a hársfavirág és levendula illatától átfült légben sétált a bokrok között.

Csak akkor távozott lesőhelyéről, midőn István elbúcsúzott, Klára pedig visszatért a házba.

Az estebéd végével annyira sietett, hogy még a tudósnak is feltűnt, de azt adta okul, hogy még fontos végezni valója van a laboratóriumban és csakugyan amint leért, nekiállva a reszelésnek és forrasztásnak, egy sajtóságos alakú szekrénykét állított össze és midőn minden elcsendesült, éjfél tájban kinyitotta a toronyajtót és a szűk mellékutcácskán át a kertbe osont.

A sötétben nem lehetett látni, mit motozott a kis ablak felett, csak a repkényindák zörögtek, ropogtak folytonosan, míg végre pár tompa kalapácsütéssel bevégezve munkáját, pihenni tért.

E naptól fogva azonban minden alkalmat megragadott, hogy Klárával beszélhessen, de a lány mindig kikerülte, míg végre egyik nap olyan szokatlan időben nyitott a nappali szobába, hogy Klárának nem maradt ideje a távozásra.

—Klára, az első nap barátságát ajánlotta fel, miért lett ellenségemmé? kérdé olyan hideg és nyugodt udvariassággal, hogy a lány meglepetve pillantott rá, de nem felelt.

—Nem akar felelni?

—Jó, hát felelek! Mit akar tudni? kérdezte hidegen.

—Miért gyűlöl?

—Nagyon hizeleg magának, ha azt hiszi, hogy gyűlölöm—felelé megvető hangon. És most eressen, hadd menjek ki—parancsolá villogó szemekkel.

Josét ostorcsapásként érintették e szavak, de azért egy vonása se változott meg.

—Nem akar, mert nem tud felelni, Klára! Ön ígért barátságot nekem, e barátságot azonban csak én tartom meg!

—Szép barátság! tört ki a lányból haragos keserőséggel. Elidegeníti az apát leányától és vérbéli atyjafiától!

—Kitől, Klára, kitől?

—Unokatestvéremtől!

—Ki az? Nem ismerem! felelé José csudálkozással...

—Véglyessy István huszárhadnagy! Atyámnál látta őt, tehát ismeri!

—Ah, hát ő róla beszél?

—Igenis, ő róla! Ő nekem gyengéd és jó testvérem vala, mert kiskorától fogva együtt nevelkedtünk és atyám is fiaként szerette. Most pedig...

—Tehát ő vádol engem? kérdezé José szelid szemrehányással.

—Nem ő! Nem ő, hanem a körülmények! viszonzá dacosan, hanem szavai már nem hangzottak olyan kíméletlenül és támadólag.

—Mily fájdalmas az, ha az embert így félreismerik. Hanem egyet elárult, Klára! Elárulta magát! Unokatestvére önnek több és drágább egy jó és gyengéd testvérnél! Sokkal több önnek! mondá komolyan...

—És ha csakugyan több volna? mondá őszintén.

—Akkor bennem találja legigazabb barátját! Miben segíthetnék, Klára? mondá olyan igaz, rokonszenvtől meleg hangon, hogy Klára megszégyenülve nézett rá.

—Ön! Ön barátunk? Segíteni akar? dadogá a kétely és remény között ingadozva...

—Mondja, miben segíthetek? Mondjon el őszintén mindent.

—Ah, hát csakugyan segíteni akar! És szép szemei a legmélyebb hálától ragyogtak.

—Mindent megteszek boldogságáért, Klára, de türelmesnek kell lennie!

—Ha reményünk van, akkor tűrni, várni is tudunk!

—Tudja miben munkálkodunk! úgy-e, de azt még úratyja se sejti, hogy a célhoz már közel vagyunk; csak pár hó, tán egy rövid év, és a nagy titok a mienk!...

Atyja életét áldozná a sikerért, mert ez minden vágya és óhajta! Én megadom azt neki! jutalmul pedig az önök boldogságát kérem tőle! Klára, jó lesz ez így?

—Oh, barátom! Mily jó és nemes ön, barátom!... de istenem, ön beteg, hisz kezei remegnek és forrók!

—Semmi bajom! Semmi! Ne aggódjék!

—Oh, akkor jól van! Akkor bocsánata mellett még egyet kérek, barátom! Ajándékozza meg barátságával Istvánt is! Ha tudná, mily nemes, őszinte lélek ő!

—Úgy legyen, mint kívánja. Az ön barátai az enyéme is, Klára! És olyan igaz, olyan biztató tekintettel nézett rá, hogy a lány boldog, ujjongó szívvel távozott a szobából.

Amint azonban az ajtó betevődött, eldobta az álarcot.

Arca eltorzult, szemei féktelen, emésztő gyűlölettől lángoltak. Kacagott.

—Nehéz játék volt, de sikerült!... A barátság álarca alatt minden tervükbe be fognak avatni s így szépen a magam javára fordíthatok mindent!

NOSTRADAMUS TÜKRE

José éppen az utolsó darabját tömögette annak a sárgásszínű tűzálló anyagnak az olvasztó tégely köré, amivel ezt az athenorába falazzák, midőn Bornemissza belépett a toronyba.

—Páter Julián írt! Ő felsége a császár neheztel, mivelhogy jó ideje nem

küldtem tudósítást alchymiai kutatásaim eredményéről. Meg kell tennünk! Vállalkozol erre, kedveltem, nehogy a nyakunkra jöjjön, vagy küldjön valakit?

—Készséggel, mester!

—Azt írja továbbá, hogy a Mátyás főherceg letevését célzó államcsíny a legjobb úton halad! Magyarországi párthíveiből a legbefolyásosabb főurakat sikerült tőle elhajlítani és részünkre megnyerni, engem pedig máris, mint a legmagasabb hatalmi polcon álló egyéniséget üdvözöl és szerencsét kíván— — hahaha!

José megütközve nézett rá.

—Bámulsz e hahotán, miután a kacagás nem szokásom, úgy-e? Nem is jókedvemből nevetek. A risus sardonicus ez, a hazugság, képmutatás és perfidia nagymestere felett, ki nem más, mint az én jóakaró barátom: páter Julián.

—A császár gyóntatóatyja?

—Úgy van! Ez az ember a legveszedelmesebb cselszövő! E levele valóságos momento mori reám nézve. Készülődjünk a nagy munkához. Dél tájban félretették a könyveket és Bornemissza megint elővette a titokteljes aranyszelencét, s tartalmának egy részét az athenorába hintette.

—Vajha ezúttal munkánk sikeresebb lenne! szólott, midőn José ráilleszté és lezárta az olvasztó tégely fedelét.

Pont délben meggyújtották az athenorában a tüzet, melynek élesztését megint José vállalta nap-nap után magára, alkonytájban azonban otthagya az izzítást, tudományt és mindent. A kertben sétáló Klárát és Istvánt leste.

Egy este azonban kitört belőle a rejtegetett, visszafojtott szenvedély:

—Nem! Ezt tovább nem bírom nézni! Szekrényéből pedig, melynek kulcsát mindig magánál hordozá, egy keleti munkára valló különös alakú tükröt vett elő.

—Cynthia ajándéka! Ah, ő engem testvérként szeretett! mormogá, bársony ujjásával végigtörülve a fényes lapot, melyből saját halásápadt arca nézett rá vissza.

—Holnap! Holnap az öregnek is meg kell vallanom, mi a céloim.

Másnap azzal az örömhírral állított be házigazdájához, hogy az izzításnál biztató jeleket vett észre, ami az agg Bornemisszát olyan kimondhatatlan örömmre gerjeszté, hogy fiatalos frissességgel rohant le a lépcsőn és majdnem a nyakába borult.

Különös faragványú székébe ülve, ragyogó szemekkel figyelt minden szóra és észre se vette, hogy a ravasz José ügyesen másra terelte a beszédet.

—Zanardelli, a kalmár, a múlt hét végén megérkezett és sok interesszátus dolgot hozott magával Velencéből!

—Én is adtam neki kommissiót egynémely arcanára, de eddigelé még nem jelentkezett—felelé a tudós boszúsan.

—Nem jelentkezhettek, miután egy idegenben ráragadt betegség ágyba döntötte!

—Honnan tudod mindezt, kedveltem? bámult a tudós.

—Kegyelmed házi orvosától, a tudós Vesicatorius uramtól!

—De hát ő vele hol beszéltél? kérdé még jobban elcsudálkozva.

—A múlt napokban kimentem, hogy a Mihály főarkangyal apothecában a kovagkristálynak occulta kvalitását, a naphta empyriacát bevásároljam. Ott találkoztunk és vitatkoztunk.

—Mi volt a vita tárgya?

—Herbárius uram, az apothecárius, egy állítólag magicus erejű tükröt vásárolt Zanardellitől, ki azt állította róla, hogy egyike a híres Nostradamus által készített tükröknek, mit én és az orvos-doctor uram tüstént ab absurdam deducáltunk!

—Hogyan? kérdé a tudós érdeklődve.

—Először is elmondám, hogy a bölcs Nostradamus első magicus tükrét akkor csinálta, midőn Medici Katalin látni akarta az utolsó Bourbon király képét.

Ugyanis ez a bölcs az anyakirálynét a terem végén levő mennyezet alá

vezetve, felhívta, tekintsen az ott felállított gazdag faragású tükörbe. A királyné beletekintett és megrendülve látta a liliumokkal hímzett trónon, királyi díszben és jogarral a Bourbonok utolsó sarját ülni, míg végre a kép köddé válva, nagy lassan elhomályosult.

José azután elmondta, hogy a híres bölcs még hat tükört készített, melyek mindegyikéről más-más csudás történetet regélt el roppant bőbeszédűséggel, hogy az idő teljék és lopott pillantásokat vetett az általa felállított tükörbe.

— Kíváncsi vagyok az okokat, a bizonyítást hallani! vágott közbe a tudós...

— Engedelmevel, azokra is rátérek, mesterem! Előbb azonban hadd mondjam el az egész disputát, mert kegyelmed becses személyét is belevonták.

— No, erre kíváncsi vagyok!

— Az apothecárius éppen azt fejtegette, hogy micsoda aspectusok és konstellációk között, minő kabbalisztikus számaiban a napoknak kell viszonyba hozni az égi meridiánust a földivel, amely szerint a magicus tükörök hajlását és szögeit be kell állítani, midőn az orvos-doctor uram fitymáló hangon felkiáltott:

— Spectálják csak kegyelmetek, simplex hadnagyocska létére, minő pávabüszkén lépdél Bornemissza Lénárd uram gyámfia, és a szép Kláranak a vőlegénye, mintha a generális botot máris a tarsolyában hordaná.

José mindezt a legközönyösebb hangon mondá el, félszemével azonban a tudós arcára figyelt és elégtlenül látta, hogy az egyszerre elkomorodik.

— Hanem én repente rápirítottam a doktor uramra: Ne beszéljen ilyen becsmérlő gesztusokkal, doctissimus, arról a jeles erkölcsű, derék ifjúról, ki...

— Valamint te se beszélj róla egy szót se többet, kedveltem! vágott közbe a házigazda szigorúan.

— Miért?

— Az okát majd annak idején megtudod...

José erre mentegetődni kezdett, ha netán familiáris dolgokat érintett volna, de a tudós megnyugtatta és hogy más irányt adjon a beszélgetésnek, kérte, hogy mondja el a Nostradamus-tükör ismertető jeleit.

A hársak alatt, a padon ült István és Klára...

— Itt van egy valódi Nostradamus-tükör, a kabbalisztikus szögbe beállítva. Az apothecáriusnak akarom megmutatni! Én ugyan még egészen nem próbáltam ki, de azt mondják, ki mire gondol, meglátja benne!

Bornemissza Lénárd odalépett az asztalhoz, de alig vetett egy pillantást a rézsutosan állított tükörbe, eltorzult arccal dobbant hátra, mert leányát,

Klárát látta Istvánnal a kert rozmaring bokrai között karöltve végigsétálni, azután pedig leültek a hársak alatt levő padra.

Egy pillanatig mozdulatlanul meredt oda, azután dühösen felkiáltva kirohant a toronyból. José győzelmesen felnevetett és sátáni elégtétellel nézte a tükörben, amint az öreg szélvész módjára egyszerre csak a mitsem sejtő fiatalok előtt termett...

A szavakat nem hallhatta, de látta, mint sikolt fel Klára halálsápadtan az ijedtségtől, ellenben az ifjú merészen felemelt fejvel nézett bátyjára.

Klára könnyörgésre kulcsolt kezekkel sietett atyjához, ez azonban parancsolólag mutatott a ház felé. A leány zokogva távozott.

Bornemissza erre oly rettenetes szavakkal illette az ifjút, hogy ez halálsápadtra válva, dühtől torzult arccal kapott kardjához, csakhamar azonban feje csüggedten mellére hanyatlott és némán távozott.

José erre tombolni, kacagni szeretett volna örömeiben. Most már egészen a helyzet urának érezte magát és türelmetlenül leste, várta a tudóst.

Bornemissza Lénárd a kulcsárt kiáltotta elő.

—Hát ilyen rendet tartasz a házban? Miért nincs e hátsó ajtó belakotva? kérdezé.

Az öreg Iván azzal mentegette magát, hogy az ajtót eddig csak faretesszel szokták bezárni.

—Az ajtót tüstént be kell szegezni és keresztvasat kell rá tenni! parancsolá hidegen, azután lassú léptekkel az első házba ment.

A PHANTOM

A vérvörösen izzó tégely oldalai pattogtak az iszonyú hőségtől, az athenora nyílásain pedig koronként egész szikrazápor repült fel a tűzhely kürtőjébe.

—Az izzítás ezúttal egyenletes! Valóságos ignes reverberii^[2] mint az írás kívánja, mormogá az élesztés munkájába látszólag egészen belemerülő José. Valójában hallgatózott, mert türelmetlenül várta a tudós házigazdát.

Egyszerre könnyű léptek nesze riasztá fel és Klára lépett be.

A lány félénken tekintgetett körül az emberriasztó, földalatti helyiségben.

—Barátom, segítségét kérem! esedezék szorongó hangon. Tudja, mi történt tegnap?

—Nem, Klára, nem tudom! monda tettetett őszinteséggel.

—Barátom, ha lehet, segítsen, atyám egy rokonunkhoz, messze felvidékre akar küldeni hosszú, hosszú időre! monda hevesen zokogva.

—Nem akar elmenni, Klára? kérdezé csendesen.

—Szeretnék meghalni!

—Jól van Klára, számíton rám, önért mindent megteszek!

—Mily jó ön, barátom. Tovább nem maradhatok! felelé és eltűnt a setét lépcsőboltozat alatt.

Kevéssel utóbb a házigazda nehéz léptei kopogtak a lépcsőkön. Komoran, összeráncolt homlokkal lépett be és néma fejbiccentéssel a pattogó, süvöltöző athenora elé állva, pár pillanatig a lángokba merengett, azután leült.

—Ülj le te is, azután felelj igaz őszinteséggel, ha kérdezlek! szólott, setét szemeit komoran adeptusa arcára függesztve.

—Tegnap este, még annyira deprimált emberi mivoltunkkal közös gyengeség: a harag és keserűség, hogy csak pár szóval említhettem a történeteket... A magicus erejű tükör nem hazudott! mondá keserűen.

—Az én könnyelmű fecsegésem és az a fatális tükör kegyelmednek keserű órákat szerzett! szólott töredelmesen.

—Nem a te bűnöd az! Te ártatlan vagy, s tudtodon kívül eszköze valál a véletlennek, mely sorsunkat és az eseményeket igazgatja.—Vén vagyok már, tudok a szívekben és arcvonásokban olvasni! Midőn leányom megjött, tapasztalt nagy önuralkodásod dacára, arcodról nyíltan leolvastam, hogy szereted! Mit felelsz erre, kedveltem?

—Igaz! attól a perctől fogva, midőn a rablók kezei közül megmentém.

—Akarod-e tehát nőül venni?

José lángoló szemekkel ugrott fel helyéről, de a házigazda parancsoló mozdulattal csendre inté:

—Még nem végeztem be! S ígéretemhez egy komoly feltételt kötök! Klára kezét csak akkor adom néked, ha feltaláltuk az aranykészítés titkát! Akár én, akár te! szólott eltökélten, mire José arcáról nyomban eltűnt minden öröm és szemeiben a keserű csalódás és elfojtott harag lángja lobogott.

Bornemissza megvetően mérte végig:

—Erősebbnek hittelek! Inगतag te, ki a jöttödöt megelőző jelek dacára is kétkedel! Miben bíztál, miben reméltél hát eddig? kérdé szigorú, megrovó hangon...

José lesütött szemekkel hallgatott.

—Én bízom a sikerben, ép ezért akarlak szoros, elszakíthatlan kötéllal magunkhoz fűzni! Így, ha megtalárod a nagy titkot, engem is részesévé teszel, mit magamért nem tennél, ugye? Őszinte feleletet követelek! monda, mialatt átfúró szemeit keményen rászegezte, mintha veséibe akarna látni.

—Úgy van! Klára kezét kértem volna a titokért! mormogá.

—Ő a tied! Dolgozz, kutass továbbad is fáradhatlanul és amely napon azt mondod: »a nagy titok meg van találva«, kezedbe teszem Klára kezét. Bátorság, fiam!

—De vajjon Klára akar-é nőm lenni? kérdezé elfogódva s hangjából mintha titkos félelem rítt volna ki.

—Nőd leszen! Légy nyugodt, én mondom ezt! Egy szóval se fog vonakodni, hanem tisztelni és szeretni fog, mint ahogy megérdemled!

—És unokaöccse, Véglyessy István?

—Azzal majd elbánok én! Még a hire se fog hozzátok jutni! Erre számíthatsz! viszonzá vészt jósló hangon.

—Minden úgy legyen! Dolgozni, ernyedetlenül kutatni fogok, míg csak a nagy titkot meg nem találtam! A díj nagyon is nagy, nagyon is méltó reá! kiáltá mámoros elragadtatással.

—Ez az igazi hang.

José egy pillanatig gondolkozni látszott:

—Szabad lesz nekem is némely kikötést tennem? kérdé azután higgadtan.

—Mik legyenek azok?

—Klára ama bizonyos nagy napig ne sejtсен, ne tudjon meg semmit, legyen csupán kettőnk titka az egész, és mi se beszéljünk róla többet!

—Egészen kívánságom szerint való óhajtás. Látszik, hogy gyengédszívű, derék ifjú vagy! válaszoló elégedetten Bornemissza.

—Lehet, hogy bizonyos időre el kell utaznom! Hová? miért? Maradjon az én titkom! Munkámban pedig mentől kevesebbet zavarjanak, hogy háborítlanul elmélkedhessem... Ennyi az egész!

—Legyen úgy! És a két férfi, mint ki a legjobb munkát végezte, kézszorítással erősíté meg az alkut.

* * *

Klára ezalatt nyugtalanul számlálta az órákat. Vajjon minő hírrel jó a jó barát! El kell-e neki utaznia, vagy nem? Meg tudta-e atyja kérlelhetlen szívét lágyítani?

Az ebéd a szokott egyhangú némaságban folyt le, mert a tudós itt is hideg, szigorú hangon, csak a legszükségesebbet beszélte leányával és midőn az asztaltól felálltak, röviden csak ennyit mondott:

—Csomagold be a szükséges holmikát, mert holnap Sellővárra indulsz Pethőné nagynénédhez.

Klára megsemmisülve hallgatta s midőn atyja elfordult, kétségbeesve pillantott Joséra, ki jobbával jelentőségteljesen a gyümölcsös kosárra mutatott.

Alig tevődött be az ajtó, Klára mohón szedte ki a korán érő szent Iván almákat és a kosárka fenekén egy összehajtott levélkét talált:

»Utazzék el nyugodtan! olvasá dobogó szívvel. Három-négy hét múlva vissza fog térni, erre szavamat adom. Megnyugtatóására most csak annyit mondhatok, hogy atyja nem haragszik annyira, mint mutatja. Ez csak büntetés engedetlenségéért, de egyúttal próba is jövő viselkedésére. Tanácslom, ne levelezzen, ne találkozzék rokonával, mert minden lépését őrzik. Ha még egyszer engedetlenségen kapják, mindennek vége. Bátorság és türelem Klára! Minden érdemet arra fordítom, hogy kegyednek szép és boldog jövőt teremtsék.«

Maga se tudott volna számot adni magának, minő visszás érzelmek közt olvasta e levelet. Örülni, reménykedni akart, de nem tudott.

Szelid nyugalommal jött le szobájából, midőn másnap a nehéz utazókocsi előállott és engedelmesen kezet csókolt atyjának, ki erre valamivel melegebb hangon szólott hozzá:

—Látom, hogy eszedre tértél! S ha tovább is így viselkedel, megint jó leszen közöttünk minden! Egyetlen búcsucsók, ölelés nélkül vált el lányától.

A kocsi már indulóban volt, midőn nagy sebesen az öreg Iván is oda furakodott és bizalmas hunyorgással mutatott a málhák közé rejtett, fonott vesszőkasra, melybe érces zománccal fénylő tarkanyakú galambok voltak zárva.

—István úrfi küldi! E galambkák hozzák ám a szárnyuk alá kötött levélkét, anélkül, hogy észrevenné valaki—suttogá kezét megcsókolva.

Klára szeméből egy könnycsepp hullott a szelid tollasok fejére, de szívébe a vigasz és remény egy sugara lopózkodott és mindjárt nem érzé magát annyira elhagyatva.

—Oh, ő mindig rám gondol, valamint én ő reá! suttogá, midőn a bárkaforma hintó nehéz dübörgéssel megindult.

—Meg mernék rá esküdni, ez a vén szenteskedő vagy levelet vagy üzenetet adott át neki! Hanem vigyázzon magára! mormogá José dühösen az egyik ablakfülkében, honnan Klára indulását leste... és csak midőn a hintó utolsó dübörgése is elhalt, tért vissza a torony alsó részébe.

Megigazította a lángoló tüzet, mozgásba hozta az önsúlya által működő hatalmas fűjtatót, melynek minden lihenésére süvöltő szikrazápor lövellt felfelé a kürtőbe.

—Égj! izzál! hogy megszerezd nekem a boldogságot! monda a pattogó tűzbe pillantva, azután székét elhúzza az asztaltól, tenyerébe támasztott fejjel leült.

Egyszerre hangos csattanás riasztotta fel elmélázásából, és rögtön rá nagy sisterség között az egész toronyszoba annyira tele lett fullasztó gőzökkel, hogy a kis utcára kellett menekülnie.

Kinyitotta tehát a toronyajtót és a gőz kihuzódását várva, fel-alá sétálgatott a néptelen utcaközben, honnan egyenesen az omladozott falú alsó temetőbe

lehetett látni...

Éppen temettek valakit. A fehér keresztes, fekete lepellel leborított koporsó körül síró asszonyok térdeltek és a fáklyák lángjai komoran, gyászosan kavartatták fekete füstfátylaikat a légben. A temetőkapolna harangocskája panaszos kongással hívogatta a gyászolókat.

A papok éneke, a búcsúztató enyészetes szavai egészen hozzája elhangzottak és maga se tudta miért, de megvárta, míg elhantolják a halottat és csak midőn az utolsó gyászoló is eltávozott, tért vissza a toronyszobába.

—Különös! Mily közel van a születéshez a halál! gondolá, még egyszer a temető felé tekintve...

Eközben a maró gőz a nyitott ajtókon egészen kihúzódott, és most látta csak, mi történt. Nagyon közel állította a kohóhoz Thisistenius Transvallius derítéshez használt compositumát és az üveg szétpattant a nagy hőségtől, mi gondolatainak egészen más irányt adott.

—Jó, hogy nem explodált ez az aethericus fluidum! Pedig könnyen megtörténhetett volna, dűnnyögé magában. Aztán feltörülte a nyomokat, rendbe hozott mindent, s leült a karosszékbe.

De alig hogy leült, eszmélve ütött homlokára:

—Majd elfeledtem! A hassziai Sabellius a zodiacus oroszlán jegyét fontosnak mondja az izzításra!

Felállott tehát és a könyvespolcraól különféle könyveket és kéziratokat vett le, idegesen lapozgatott bennük.

—Az elébb mondám, hogy nyugodt vagyok, pedig íme a kétely és nyugtalanság kínoz! mormogá téveteg mosollyal. Minél többször olvasom a nagy bölcsek és kiválasztottak titokba burkolt utasításait, annál inkább gyötör a kétely és tehetetlenség.

—Ah, dörmögé egyszerre megállva, most ötlük csak eszembe! Az örököm rám maradt Haly Abbas, mór alchymista kéziratában az emberi vérről beszél s azt mondja: ebbe van a lélek elrejtve. Meglehet, hogy e titokzatos athenora emberi vért, emberi éltet követel s a keresett ósanyag maga a lélek! Emlékszem, Olaus Magnus és Panormitanus Magius szintén ilyesmit emlegetnek! Hogy is nem jutott elébb eszembe, hogy saját könyvemben és kézírataimban keressék a nagy titkot. Sebesen felnyitva a bezárt szekrények egyikét, abból egy meglehetősen nagyszantálfa-ládikót emelt ki, melynek oldalain apró rekeszek látszottak, midőn felnyitotta.

Egyszerre megállott és boszús, csüggetegen komor arcán valami méla, boldog sugárzás ömlött el, minőt a múlt édes emlékei, az ifjúkornak visszaálmódott édes derűje ébreszt.

Lassan, mintegy álmódóva göngyölítette szét a setét hajfürttel átkötött pergamentlapocskát, melyen kacskaringósan egymásba fonódott mór írásjegyek fűződtek egymásba:

»Te a miénk vagy s a miénknek kell lenned«, olvasá félhangon.

—Ez Cynthiának az írása! ezt hagyta hajfürtjével együtt emlékül, midőn nyomtalanul eltűntek a szép Kordovából, a khalifák ősi városából.

De mit akart e szavakkal mondani? Mit jelenthetnek e szavak, melyeket oly különösen rezgő hangon mondott, hogy még most is fülemben csengenek, mintha csak tegnap történt volna.

Éppen egy különös illatú viaszvegyületet olvasztottam, midőn bejött aranyövvvel átszorított hosszú, fehér ruhájában, noha atyja nem igen engedte, hogy a nehéz gőzökkel és párakkal telített izzító műhelyben időzzék, ő mégis odajött, mert csak ott szeretett lenni, hol én időztem...

Fiatalkora dacára, bámultam bölcsességét és tudományát! Ő segített megfejteni és kikutatni az ércek és savak rokonszenvét, a magiában és alchymiaiban pedig oly gyakorlott volt, mint akármelyik mester az elsők között.

Hallgatagon nézte munkálkodásomat, csak néha szólva egy-egy útbaigazító szót, egyszerre azonban nyakam köré fonta karjait, átölelt:

—José, te nem is sejtéd, kik vagyunk mi! José, te a miénk vagy s a miénknek kell lenned. Történjék bármi, mi nem szakadhatunk el egymástól! kiáltá ünnepléses, lelkesült hangon, de atyja belépett és én ekkor nem kérdezhetem meg szavai értelmét, többet pedig nem volt rá alkalom, mert midőn máskor kérdeztem e felől, a különös nő csak fejét rázta és még rejtélyesebb hangon felelé:

»Majd ha egyszer egészen a miénk lesz, akkor majd megtudod!«

José ez emlékek hatása alatt mélyen elmerengett és mintha egy láthatatlan alakkal beszélne, olyan hangon kiáltotta bele az éj csendjébe:

—Ki mondja meg nekem, mit jelentenek e szavak?

Oh, Cynthia, Cynthia, te engem testvérként szerettél, hol vagy? Hol találhatnád meg? Te sok olyat tudsz, mi nekünk csak rejtély és sejtelem! Ha te itt volnál, tudom segítenél, hogy feltaláljam a nagy titkot! kiáltá.

Lelki szemével maga előtt látta a kordovai házat oszlopcsarnokos, szökőkutas udvarával. A cédrus- és babérfák alatt Cynthia ült fehér ruhájában, éjfekete hajával, melyen fehér hópolyhekként ültek a ráhullott narancsvirágok szirmai.

Hallotta Zúlem Zegrinek mély, ércesen konduló hangját, amint leányát hívta be magához, hogy beavassa tudományának és mesterségének titkaiba.

—Fiam nincs, lányomnak kell tehát örökölnie családunk tudományát, mely utódról utódra száll! mondá többször sóhajtva, éjjelenként pedig az Algol és Atair csillagok feljöveteleig az ég csudáiban oktatta a ház szögletére épített toronyban.

Sokszor kérdezte tőle, mit tanul, de Cynthia ilyenkor csak fejét rázta és megdöbbenő komolysággal felelte: »ah, mint szeretném veled tudatni, José, de nem lehet, nem szabad! Talán egyszer, hosszú, hosszú évek múlva.«

—Oh, Cynthia! hol vagy? Merre vagy? Nem érzed, nem hallod, José hív, José sóvárog utánad! Ah, ha te itt volnál s tudatnád, hol és miben keressem a nagy titkot! Ah, ha szavaimmal s akaratom erejével idézni tudnék, hívnálak, kényszerítenélek! Cynthia! Cynthia! Hol vagy? Jer, segíts! kiáltá oly hangosan, hogy maga is visszadöbbszent a saját hangjától, oly visszhangosan, oly idegenül zúgott végig a boltozatos helyiségen, az éj magányos csendjében.

Egyszerre azonban rémülten ugrott fel, mert amint felpillantott, az athenora mögötti falon egy határozatlan, de mégis tisztán felismerhető árnyalaknak a körvonalait látta imbolyogni.

Borzongva közeledett az athenora felé és minden csepp vére lüktetett:

—Cynthia! Cynthia! te vagy! Álmodom, vagy igazán felismertelek?

CYNTHIA

Pattogó szikraeső, a tűz süvöltése felelt szavaira, de a magasra szökkenő lángok közül egy fényes fehér, gyöngéd alak bontakozott ki és biztató mosollyal integetett neki...

—Én vagyok, José, én, a te Cynthiád, ki hívásodra íme megjelenik! szólalt meg... Már régen hívhattál volna, de persze, te nem tudtad, minő hatalom az emberi akarat... Még nem vagy egészen a miénk.

—Cynthia! Cynthia! kiáltá José... Álom-e ez, vagy valóság?

A tünemény tűzsíráshoz hasonló hangon kacagott:

—Oh, ti vak, setétben tapogatózó emberek! A titkok titkát akarjátok leleplezni és nem hisztek saját szemeiteknek. Én vagyok, José, én! Tudom, miben fáradsz, de segítségem nélkül minden munkátok sikertelen! Ti a nagy titkot akarjátok megszerezni, anélkül, hogy segélyül hívnátok és életre keltenétek a magicus szalamandrát.

—Cynthia! Cynthia! Valóban te vagy? Segítségemre jöttél! kiáltá ekkor örömittasan és kitérta karját.

—Ne közelíts, José! Most nem érinthetsz engem! Majd nappal, ha földi alakomban közeledem hozzád! Emlékezel-e még szavaimra?

—Emlékszem! De hiába kutatám értelmüket!

—José, még mindig nem érted, minő csudálatos hatalom az emberi akarat? A te akaratod vonzott engem ide! Aki egyszer velünk élt, az a miénk, néked is a miénknek kell lenned, hisz ereidben a mi vérünk csergedez! Mi nem válunk el többé egymástól... Megigéred ezt, José?

—Ígérem, Cynthia, szeretett testvérem! Oh, bár hamarább jöttél volna! Sokat

gondoltam reád!

—Miért nem hívtál elébb! Hívásod nélkül nem jöhettem, bár bizonyosan tudtam, hogy ez elébb-utóbb be fog következni... Éreztem, hogy gondolsz reám! Igen José, tudtam, hogy hívni fogsz, mert segítségem nélkül nem találod meg a nagy titkot!

—Cynthia, te tudod! Te segítesz? Ah, kérlek segíts! segíts!

—Akarod, hogy segítek, José? Néked csak akarnod kell! Akard hát!

—Akarom-e? Akarom, akarom, akarom! Ez egyetlen célja életemnek és minden törekvésemnek! kiáltá lázasan.

—Mivel akard, meg kell tennem! Ah, egyszer majd megtudod, minő nehéz munka ez... Bár hatalmasabbak vagyunk a halandó embereknel, mégis irtózva, félve közeledünk a sárkányhoz, de irántad való szeretetből ezt is megteszem s mindenre kész vagyok... Ne virrassz, ne emészd hát magadat... Aludjál, José, aludjál, majd én őrködöm és élesztem a tüzet!

José felelni akart, de e pillanatban Cynthia fehér lánggá változva, körükerengte a titokzatos olvasztóedényt, azután pedig átkarolva, fénylő aranyesőt hullatott reá.

Ezeket látva, nem tudta: ébren van-e, vagy álmodik. Az olvasztótégely egészen átlátszóvá hevült és benne egy tüzes oroszlán küzdött egy tüzes sárkánnyal, miközben tompa dörgés rázkódtatá meg az épület falait.

A tüzes sárkány nehéz küzdelem után legyőzte és lángoló torkával elnyelte az oroszlánt s ugyané pillanatban fején ragyogó korona támadt, mely bíborvörös színnel sugározta be az edényt és az egész helyiséget, közbe-közbe pedig valahányszor megcsattogtató lángoló szárnyait, minden szárnycsapására szivárványszínű tündéri fényesség ragyogott be mindent a toronyszobában.

Többet nem látott, mert arra ébredt fel, midőn a mellékutcácskára vezető ajtón hangosan kopogtak.

Zavartan ugrott fel és e kopogást is majdnem csudálatos álma folytatásának képzelve, önkénytelenül elkiáltotta magát:

—Ki kopoghat ez ajtón? Ez utcában egy lélek se szokott járni!

De azért lekasztva a kulcsot, elfordította a zárban.

Az ajtó feltárult és a küszöbön egy magastermetű, karcsú nőalak állott idegenszerű ruházatban és midőn hátraveté fátyolát, José az öröm és megrettenés kiáltásával tántorult hátra:

—Cynthia! Cynthia! Hát valóban itt vagy? Tehát mégsem volt álom!

—Én vagyok, szeretett Josém! Annyi év után végre feltaláltalak! szólott s mélységes fekete szemei csudálatos, titokteljes lánggal ragyogtak.

—Cynthia! Cynthia! Eszerint még sem álmodtam! Te segítségemre jöttél! Oh, felelj, felelj, testvérem, úgy-e nem volt álom? sürgeté lázasan és szikrázó gyűrükkal terhelt jobbát mindkét kezébe szorította.

—Nem értelek, José! Megálmodtad jöttömet?—kérdé Cynthia bámulva.

José szilaj mozdulattal simította végig homlokát:

—Lehetetlen, hogy álmodtam volna! mormogá hangtalanul és fürkésző tekintetét a rejtélyes mélységű fekete szemekbe mélyesztve, kérdé:

—Tudod-e, min munkálkodom? Nézz oda, felismered-e? és az izzó athenorára mutatott.

—Tudni nem tudom, csak sejtem! Az alchymia nagy titkát keresed!

—Akarsz-e segíteni? Cynthia, az éjjel megígérted, hogy segítesz a titkot felfedezni! Atyád mindenbe beavatott!

A leány szemei egy percre rejtélyesen megvillantak és sajátságosan mosolygott.

—Megint az a csudálatos álom! Látom, hogy sokat gondoltál reám! felelé kitérőleg.

—De segítesz-e?

—Minden bizonnyal segítek, ha tudok. Atyám ezelőtt pár hóval meghalt. Nem volt beteg, csak nagyon, nagyon öreg! Ha akarta volna, tudományával tetszés szerint meghosszabbíthatta volna életét, de ő nem akarta. Egyik este magához hívatott s midőn beléptem, épp akkor vetett valami bíborcsillogású tárgyat a

legerősebb tűzbe: »Ebből születél, ennek adlak vissza«, mormogá ünnepélyes mozdulattal, én pedig mozdulatlan álltam helyemen, mert mennydörgő robaj és bíborvörös fényesség árasztá el az egész műhelyt.

—Ez maga a nagy titok! A mindent arannyá változtató bíborvörös kő, a leo ruber, vagyis a vörös oroszlán vala! kiáltá José szertelen felindulásában felugorva.

Cynthia ajkain újra megjelent az elébbi rejtélyes mosoly:

—Lehet! Atyám ekkor így szólott hozzám: »Sokfélere megtanítottalak, leányom! A halált úgy kell vened, mint elkerülhetlen dolgot. Vágyom őseim és az örök nyugalom után. Ha tehát meghalok, keresd fel egyetlen rokonunkat: José Venegas Herrezuelot. Ő velünk élt, miénknek kell tehát lennie! Halálom után a miénk lehet! Leányom, én beavattalak téged tudományunk titkaiba, te avasd be családunk utolsó tagját, mert mindig csak egy férfiutód bírhatja a Zúlem Zegrik tudományát! Folytassa ő, amiknek én is folytatója voltam s fejezze be, aki erre ki lesz választva.«

Most már értheted az én búcsúszavaimat is. Atyám életében mitsem volt szabad felfedeznem... de most már kérdezhetsz! Megosztom veled mindazt, mit a legutolsó és legbölcsebb mór alchymistától, atyámtól tanultam!

José szemei lázas fényben égtek, villogtak:

—Segíts, hogy a nagy titkot bírhasam! suttogá kezeit megragadva.

Cynthia nevetett:

—Megint csak a nagy titok! Oh, ti férfiak, mily telhetetlenek és önzők vagytok a tudományban.

José összeresztett, mert Cynthia nevetése egészen az éjjel hallott tűzsírás-forma kacajra emlékezteté.

—Nem akarod teljesíteni kérésemet? kérdé tompán.

—Hát nem ígértem az elébb! Segítelek, ha tudlak! Hiszen nem tagadhatom meg, ha akarod! felelé könnyed, enyelgő hangon, de José mégis idegenül össze-összeborzongott, mert dacára Cynthia tagadásának, szavainak ugyanazon értelme volt, miket az éjjel hallott... de most nem ért rá efelett töprengeni, mert az egyik gyűrűktől szikrázó kezecske vállára ereszkedett:

—José, te nem a régi vagy! Hát nem oly kedves már előtted Cynthia, mint volt?

—Épp most akartam kérdezni... felelte rá zavartan.

—Én nem maradhatok soká ez országban! Vissza kell térnem. Azért jöttem, hogy magammal vigyelek! tevé hozzá elkomolyodva.

—Cynthia! riadt ez rá elhűlve.

—Az öröm, vagy az ijedség hangja ez, José? nézett rá nyugodtan, de szeme oly hideg pillantásokat lövellt rá, mint a tőr hegye.

—Az örömteljes meglepetésé, Cynthia! felelte rá gyorsan... Gondolhatsz mást? Átvenni és folytatni bölcs atyád örökét! Hisz ez volt régi vágyam mindig... csakhogy...

—Csakhogy? ismétlé kérdő hangsúlyozással a lány.

—Csakhogy most nem mehetek veled! Ez az, mi elébb megdöbbenett és elkeserített. Szavamat adtam és esküvel köteleztem le magamat, hogy mindaddig maradok, míg a nagy titkot meg nem találjuk! válaszolá színlelt levertséggel.

—Akkor maradnod kell, José! A szó köt, de az eskü kötelez! Maradj hát, meddig maradnod kell!... »Aki esküjét töri, nyakát szegi!« mondotta atyám.

—Tehát beleegyezel, testvérem? kérdé José derült arccal.

—Hát nem mondtam már, amit te akarsz, azt nékem akarnom kell... Vérünkéből való vagy s én, mint nő, engedelmeskedni tartozom neked és akaratodnak! José, én most távozom! Mestered nemsokára jönni fog. Szeretnék véle is megismerkedni, de mint nőt, bizonyára nem méltatna vitatkozásra! Hanem majd mint átutazó mór alchymista kopogtatok be hozzátok s így próbálom ki a tudományát!

Ezzel arcára húzta fátyolát s könnyű lebegő léptekkel tűnt el a kivezető ajtócska keskeny és setét boltozatában.

—Álom volt-e hát, vagy valóság? avagy csupán felcsigázott képzeletem játszott

érzékeimmel! Nem! és százszor nem! Világosan láttam, ébren voltam! kiáltotta kétségbeesetten és mintegy irtózva pillantott a dohogó athenora felé, mely e pillanatban nagyot durrant a hőségtől.

—Vajjon szólnak-e az ilyen látományokról a bölcsek könyvei? kérde egy idő múlva és reménykedve vette elő a könyveket.

De hiába lapozta, hiába forgatta át azokat, nem találta bennük, amit keresett. Csüggedten dobta le a nehéz foliánsokat, a láncokkal lezárt nagy köteteket és megint komor töprengéseibe merült. A lépcsőkön a házigazda lábának kopogása hallatszott.

—Estére elmegyek Cynthiához! Ha nem álom, meg kell neki fejteni a rejtélyt, akarom! és akarom! mormogá setéten, azután nyugalmat erőszakolva feldúlt vonásaira, sietett a belépő elé.

—Nos, kedveltem? kérde a tudós.

—A tűz ég! Az athenora izzik! felelte José halkán.

—Helyes! Izzítsd az anyagot, izzítsd, kedveltem! A tűzben van az erő és feltámadás.

* * *

Egy héttel ezután Bornemissza Lénárd egy latin nyelven írt levélkét lobogtatva kezében, sietett le a toronyhelyiségbe.

—Képzeld csak, kedveltem, egy átutazó mór alchymista kíván nálunk tisztelkedni, miután meghallotta, hogy te itt tartózkodol. Ugyebár, elfogadjuk? Mit szólsz hozzá?

—Nevét szeretném tudni, mester! válaszolá José bámulást színlelve.

—Zora ben Zülem Zegri! olvasá ez a levélkéről.

—Oh, oh, ez nagy tudós! Valóban ritka szerencse, mester! Tisztelettel kell fogadnunk, még pedig itt, műhelyünkben!

—Tehát ad personam ismered?

—Toledóban, Malach ben Mizráim műhelyében találkoztam véle.

—Helyes, előre örvendek a tudományos disputának. Meglássuk, minő fundamentumokon frequentálja szent művészetünket! Vajjon ő is a szalamandrán keresi-e az életető elemet? avagy pedig abban a mysticus vörös anyagban, melyet Abbi Moyses egy háromszöggel keresztültört körrel jelez?

E beszélgetést a bibliothecás-teremből aláhángzó csengetyűszó szakította félbe.

Iván jelentette, hogy a várt vendég megérkezett s kis idő múlva Cynthiával tért vissza.

Az akkori tudós világban dívó virágos üdvözlési formák után, valóságos examinálás alá vették a vendéget. Bornemissza észrevette, hogy az idegen nagyon csudálkozó képet vág, midőn ő azt erősítette, hogy az iztitáshoz szükségkép segítségül kell hívni Kalygah-t, vagyis a magiának harmadik védőszellemét. És elkezdte magyarázni, hogy a világegyetem rendszere a hyalaetherben, vagyis az óserőben, a limbus majorban, a limbus minorban és a világösszhang platói gyűrűjének vagy homéri aranyláncnak nevezett symbolumában van megtestesítve. Eszerint az alchymióának a régi occultisták rendszerét kell működési körébe vonni. Az embernek két alapeleme, az elemi test és az asztrál test. Az elemi testben van az archiaeus, a spiritus vitae, vagyis a mumia, azaz életerő; az asztrál testben a sidericus ember, vagyis az evestrum s végül az állati szellem és okos szellem, tehát a sidericus részről fogva, vágnak védő, jó és ártó, rossz asztrál szellemei az emberiségnek.

A maurus alchymista eddig udvarias figyelemmel, hallgatta a magyarázatot, most azonban megszólalt:

—Magyarázatodból megértettem, hogy ti a Kalygahot hívjátok segítségül, a mi bölcseink ellenben a szalamandrákat.

José összerendezte. Cynthia megint az éjjeli tünemény szavait idézte, a tudós pedig boszúsan kelt fel székéből, mert odafent újra megcsendült a hívó csengetyű, de mindjárt vissza is tért.

—Barátom, a generalissimus ép most izente, hogy izgága unokaöcsém útban van az alvidéki tábor felé, honnan nem kerül többé vissza Budára, miután a török ellen operáló hadtesthez tették át. Nem lesz többé utadban!

E percben megint, harmadszor is megszólalt a csengetyű.

—A véletlen most hoz nyakamra vendéget! monda elfojtott méreggel és felsietett.

—Te útra készültél? kérdezte Cynthia, midőn magukra maradtak.

—Téged akartalak felkeresni.

—Ki az az ember, kiről az elébb beszéltek?

—Kellemetlen, akadémikus ember! Utunkban volt! felelé José kitérőleg.

—José, te valamit titkolsz előttem! A férfi szeme csak egy esetben szikrázik oly ádázul és engesztelhetetlenül, mint a tiéd. Mikor vetélytársáról van szó!

E pillanatban az öreg Iván lépett be.

—Nagy uram izenetét hozom. Bocsánatot kér az idegen vendégtől, hogy nem jöhet vissza! Illustris látogatója érkezett a prágai udvarból.

—Én is távozom!—A kereskedők, kiknek társaságában jöttem, indulásra készen állanak!

—És a segítség? kérde José.

—Megadom a szükséges utasításokat—a többi az anyag dolga. Mikor szükséged lesz rám, itt leszek!

José az ajtóig kísérte.

—Tovább ne jőjj, monda. Ne feledd, aki miénk volt, az miénk lesz s miénk marad!...

—Azt majd meglátjuk! Csak a nagy titok legyen egyszer birtokomban! mormogá José, villogó szemekkel nézve a távozó után.

AZ ARANY SZALAMANDRA

E naptól kezdve olyan lankadatlan buzgalommal fogott a munkához, hogy Bornemissza Lénárd többször komolyan megintette, hogy kímélje magát és ne tegye kockára egészségét.

José azonban nem hallgatott reá, vagy csak szórakozottan felelt. Ébren volt, mégis azt hitte, hogy álmodik, mert midőn leszállott az éj és a nyugalom csendje ereszkedett mindenre, úgy tetszett neki, hogy a titokzatos edényt körülnyaldosó lángok között Cynthia alakját látja, midőn pedig az edény olykor rövid pillanatokra átlátszóvá izzult, csudálatosnál csudálatosabb alakok és jelenések váltogatták benne egymást.

Tüzes koporsóban véres halott feküdt és valahányszor nyögve, hörögve felemelkedett, vércseppjei izzó rubinszínekben csöpögtek az edény fenekére.

Majd tompa dörgés között, holtakkal és emberi csontokkal borított végtelen lapály tárult elébe, mely fölött vijjogó tűzmadarak szállongtak, a holttestekből lakmároztak, mire az egészet egyszerre vérvörös ködgomolyok lepték el, melyek egy dörrenésre eltűntek, s két lángoló oroszlán bontakozott ki, végül pedig Cynthiát látta tüzes aranyszalamandra képében, fején korona csillogott.

A szalamandra kedvtelve uszkált, lebegett a tűzárban és vakító láng sugárzott ki egész testéből.

—Aludj, José, aludj! Az én lángom éleszti az athenora tűzét, hogy életre keljen a szalamandra.

—Nem alszom! Ébren vagyok! felelé José, de másnap megint csak nem tudta, ébren volt-e, vagy álmodott.

Az első mozdulata az volt, hogy a könyvekhez rohant. Remegő kezekkel nyitotta fel Basilius Valentinus, Olaus Magnus műveit és rekedt diadalkiáltás tört ki melléből.

—Itt vannak! Itt vannak! A koporsóban a halott, a tűzmadaras halottasmező, a küzdő oroszlánok és a koronás szalamandra! Ah, én vak bolond! Titokteljes borzadály szállotta meg arra a gondolatra, hogy minden nappal egy lépéssel közeledik a siker felé.

—Cynthia! Mért tagadod nappali alakodban éjjeli alakodat? kérdezte a szalamandrától egy ízben.

—A titkot keresd! Vedd a dolgokat úgy, amint vannak... Hát megölelhetlek-e én most? szólott, tűzkarjait, melyekről a szikrák zápoként omlottak, a nyíláson át feléje tárva... Ha érintenék, halandó tested egy marok hamuvá válna... Csak mint kihűlt hamu, a testnek, az anyagnak bilincsei között közeledhetem hozzád! Egyedül a szellemben van az erő és hatalom, az anyagban semmi sincs! Emberi alakomban én is csak tudatlan, tehetetlen anyag vagyok, miként te! Győzd le kíváncsiságodat és ne fürkészd az elérhetetlent.

—Miként tudjam meg hát az átváltozás lényegét?

—A lényegét? Azt se én, se te nem tudod meg! A gazda elveti a magot s nem látja, miként megyen végbe a föld setét méhében a tenyészet titokteljes munkája! Örül és megelégszik a terméssel! Elégedj meg te is... és segíts bennünket a nehéz munkában, melyet magunkban sem mi, sem ti, emberek, sikerrel nem végezhetek... Nehéz munka ez. Erőnket, hatalmunkat vesztegetjük benne. Egész lényünkkel át és át kell hatolnunk a holt, merev ércen s keblünkéből adjuk az életető, feltámasztó fluidumot, mert csak ez hevítheti fel az ércek megsibbadt erejét. Emellett az asztrálkörök szellemtáborával kell megküzdenünk, kik állati alakokban heves ellentállást fejtenek ki... de azért elébb-utóbb győzni fogunk.

—De mikor? Ezt mondd meg!—kiáltá indulatosan.

—Gyarló, türelmetlen ember! Kérdezd a szelet, mikor áll meg? A folyókat, mikor szüntetik meg folyásukat? Tud erre felelni valaki? Ti már a kezdetnél annyi akadályt gördítettetek elénk, hogy ezúttal csupán a hármas próbát s a változás egyszerű erejét nyeritek meg!

—Cynthia, nem értelek!

—Majd megértesz, most aludj, José, aludj! Különbem nem lesz erőd az újabb próbára! hangzott a lángok közül, és a koronás szalamandra teste összeolvadt az athenora lángjával.

—Szegény fiú, egészen ki van merülve és halálsápadt a megfeszített virrasztástól! A tűz pompásan ég, bizonyára csak most nyomta el az álom!

Ezek az érzékeny s némileg aggodalmasan hangzó szavak ébresztették fel reggel és alig akarta elhinni, hogy rideg mesterének a szájából hangzanak.

Pedig hát ez állt előtte.

—Lásd, lásd! Túlságosan megerőlteted magad! Pihened is kell, kedveltem!

José felugrott és párszor végigsimítá homlokát.

—Mester! Szégyenlem gyengeségemet! mormogá mentegetődzve.

—Egy szót se! Nemes buzgólkodásod csak dicséretet érdemel. Meg vagyok győződve, hogy most elérjük célunkat... Oh, fiam! Kiáltá örömtől ragyogó szemekkel nézegetve a tégelyt, még pár nap s főnixünk kifeszíti biboros fényű szárnyát.

José rázta a fejét.

—Nem, mester! Ez egyszer csak a jeleket kapjuk és tán az átváltoztató erő egyszerű atomusát! felelé határozottan.

—Oh, oh! És miből gondolod ezt? Feleleted nagyon határozottan hangzik! kérdezte megütközött hangon.

—A kezdetnél elmulasztottuk segélyül hívni a szalamandrát és tégelyünkéből hiányzik az ébresztés vörös boraxa!

Bornemissza mosolygott:

—A szalamandra csak jelképes kifejezés, mely alatt mestereink a tűz fokozott erejét, hol pedig magát az összetétel anyagát értik, mert az is, miként a tűz, izzik és ég, de nem ég el! Olvasd át jobban Basilius és Olaus Magnus iratait.

Josénak úgy tetszett, mintha a szalamandra kacaját hallaná a tűzből:

—Ne hallgass a mesterre! Csak hadd beszéljen! Ő sohse fogja felfedezni a nagy titkot!

—Nem hallott kegyelmed semmit? kérdé izgatottan.

—Mit? A tűz dohog az athenorában! felelé ez feltekintve, José pedig elhallgatott.

A negyvenegyedik napon kioltották a tüzet és midőn felfeszítették az olvasztóedény fedelét, halk elmosódott dörej hallatszott és egy pillanatra, mintha rózsaszínű villám cikázott volna keresztül, gyöngye hajnalpírforma fény villant meg a laboratóriumban.

—Győztünk! kiáltá Bornemissza, midőn ezeket a tudósok által leírt biztató előjeleket megpillantotta! Győztünk, kedveltem! és Klára a tiéd! kiáltá és megölelte fiatalabb társát.

Ez azonban erőszakosan tépte ki magát karja közül és felkiáltott:

—Megfogadtuk, hogy nem szólunk róla, míg a siker nem biztos. Siker pedig nincs!

A tudós is szörnyen restelte ezt az inkább laikushoz, mint higgadt, komoly bűvárhoz illő elhamarkodott kitörést, kivált midőn látta, hogy a csalhatatlan jelek dacára se ragyog elő az edényből a bíborszínű kő.

Ajkait csaknem véresre harapva, döntötte az edény tartalmát az asztalra.

—A jelek dacára, semmi! Olvadt salak, egyéb semmi! mormogá dühösen.

—Nem, mester! kiáltá most égő arccal, lángoló szemekkel José. Nézze meg jobban! A titok ösvényén járunk! Az anyagok keveréke felbonthatlan elemmé változott, rajta van a resurrectió: a feltámadás jele, a fehér hattyú feje, végre pedig az arany égi harmatcseppje!

—Mutasd!

—Valóban, Paracelsus Basilius sikert jósló jelei! Végre, végre mégis közeledünk!... Mit csináltál te szerencsétlen—riadt rá egyszerre a harag és elszörnyedés hangján, midőn José a megömlött anyagot egy kalapáccsal kettétörte.

—Itt ragyog az ósanyag egy atomusa! Az arany lelke! Az ércek nemesítője! kiáltotta vissza José és a törés helyére mutatott.

Valóban, az anyag közepébe rejtve, szabad szemmel alig látható pirosas, kis kristályszilánkokra ragyogott.

Bornemissza Lénárd az áhitat és borzadály leírhatatlan tekintetével nézett oda.

—Mester, a te kezeid végezzék a próbát! figyelmezteté José, és egy ólomgolyót dobott az olvasztókanálba.

Bornemissza reszkető kézzel hullatá a parányi kristályszilánkot a megolvadt ólom közé.

A másik pillanatban már harsány diadalordítás röppent el mindkettőjük ajakáról, mert az ólomgolyó ugyanabban a pillanatban tiszta színarannyá változott.

Bornemissza Lénárd a határtalan örömtől mámorosan járkált fel és alá a setét toronyhelyiségben. Szíve hevesen dobogott. Felment a bibliothecás terembe.

A nagy asztal szélén egy levél feküdt. Megismerte Julián páter írását. Becsengette Ivánt.

—Hogy jött ide ez a levél? riadt rá komoran.

—Egy futár hozta! A futár délután visszajő...

Feltépte a pecsétet és vonásai a levél olvasása alatt elsetétültek.

—Igy van ez a világon! A legnagyobb öröm mellé a sors mindig készentartja az ürmöt is! mormogá komoran és lement a toronyba.

—Páter Julián megint egy stafétát küldött. Itt van, olvasd.

—Nos? Mit szólsz hozzá? kérdezte, midőn José visszaadta a levelet.

—Egy alattomos, de nagyeszű embernek a levele, ki szintén mindent kész elkövetni, hogy birtokába jusson a nagy titoknak, felelé közönyösen.

—Azt elhiszem! E titokkal a rend hatalmasabb s gazdagabb lenne a föld összes császárainál és királyainál! A világoralmat szerezne meg magának! felelé Bornemissza keserűen. A rend korán felismerte Julián dicsvágyó és cselszövő tulajdonait és mindent elkövetett, hogy a császár gyóntatóatyául válassza. A tudományoszorjás és az alchymia rejtélyeibe merült császárnak, az első látásra, mindjárt annyira megtetszett, hogy attól a naptól fogva páter Juliánus lett legbensőbb bizalmasa és ezáltal a rend hatalma és befolyása is napról-napra növekedett. A hradsini udvarban mindenki csak az ő kedvét kereste, mert páter Julián ért hozzá, mint kell pozícióját megtartani, s hatalmát,

befolyását öregbíteni.

Csak befolyását és érdemeit növelte a császár előtt, midőn engem a hradsini udvarhoz hívott. Ő felségének legbizalmasabb emberei mind jelen voltak, midőn a nephritikus fehérkőből előhívtam a kis magisteriumot, mely a rezet ezüstté változtatja.

A nagyteremben ünnepélyes csend uralkodott és maga a császár is visszafojtott lélekzettel figyelt, midőn a lángtengerben úszó, hatalmas márványkandalló előtt hozzákezdtem a műveletekhez. Midőn a beledobott rézmonéta izzó vegyülékemben színezüstitté változott, maga a császár is a legnagyobb bámulattal és elragadtatással ugrott fel karosszékéből.

Leonhardus Sydericus átnyújtja a bámuló császárnak a színezüstitté változott rézmonétát...

Az olasz származású Balbiglió herceg, az alchymia egyik leglelkesebb híve, nagyítóüvegen át megvizsgálva, kinyilatkoztatá, hogy a productum a legtisztább ezüst, mire Rudolf császár a háta mögött álló Scaraglia hercegnőnek ajándékozta, ki egy gyűrűt csináltatott belőle a bámulatos experimentum emlékére.

Ettől kezdve a császár engem is bizalmával és kegyével ajándékozott meg, de akkor meg különös kedveltjévé lettem, midőn az én titkos eljárásom szerint tíz napi izzítással, a Caput corvit létrehoztam. Az udvar alchymistái ezt különösen nagy fenomenonnak deklarálták és az én dicsőségemből páter Juliánnak is nagy rész jutott, mert ő hozott engem az udvarhoz.

És én botor, feltártam előtte titkaimat, kísérleteimet. Midőn azonban minden tervembe, reményeimbe beavattam, csak azután jutott eszembe, hogy próbára is tegyem hűségét! Leveléből meggyőződtem csalárdságáról!

Ez villámcsapás vala rám nézve. Barátságot, szeretetet hazudott és én elhittem neki! Levele fegyver a kezemben! Amint ő engem, én ép úgy el tudom őt és rendjét veszteni vele! Csak egyenesen Mátyás főhercegnek kell megmutatnom!

—De hátha eltagadja? kérde José élénken.

—Ha tagadja, bemutatom a főhercegnek az egész eljárást, miként nyertem róla hű másolatot lyukacsos, és praeparált papirom, valamint sympathicus tentám segítségével.

—Most, hogy tudsz mindent, mit tanácsolsz nekem?

José egy ideig gondolkozott.

—Irja meg neki mester, hogy most készülődünk a nagy próbához és invitálja meg mához hatvan napra! Akkorra kezünkben lesz a nagy titok, a nagy hatalom. A vörös kő egyúttal a bölcsek köve is és titokteljes erejével elárulja az ellenség gondolatait, de egyúttal hatalmat és erőt is ad a győzelemre... Sujtsa le kegyelmed, mesterem, a földig! Hányja szemére árusását, ezt mondván neki: »Ime, a tudomány győzött. Kezemben van az Oriens minden kincse, a hatalom és bölcsesség összessége, az alchymia nagy titka, de néked nem lesz részed benne, hűtelen, áruló barát.«

Bornemissza szikrázó szemekkel bólintgatott:

—Igen, én is így gondoltam!

—Annál inkább, mert ő meg mitse árthat kegyelmednek! Az a bíborpiros kő

talizmán lesz, megvédi minden cseltől és veszedelemtől—felelte biztatólag José.

Az ősz tudós soká, különös tekintettel nézett fiatalabb társára:

—Te tehát egészen biztosnak hiszed ezúttal a sikert? Felelj igaz lelkiismereted szerint!

—Egészen! Életemet merem rátenni! viszonzá José.

—Oh, fiam, egyedül benned szeretem a világot. Te kibékítesz az emberekkel és szép jövőt ígérsz nékem, a kedvét vesztett aggnak! Bennem kihalt, de bennetek feltámad az a boldogság, mit én oly korán elvesztettem! mondá ellágyulva.

José érezte is ezt, de nem tudott mit felelni rá, mert szívét egyszerre valami fagyos, aggodalmas előérzet szorította össze, midőn a boldog jövőre gondolt.

A NAGY PRÓBA

A legnagyobb körültekintéssel fogtak a nagy próba előkészületeihez. Az athenorát megnagyobbították, terjedelmesebb és tűzállóbb olvasztótégelyeket szereztek be az elébbieknél, szóval minden munkát maguk végeztek.

José eközben a szalamandra szavaira gondolva, a tűzhelyen táplált tüzet átrakta az athenorába. Ez még a múlt izzítás tűzéből maradt.

—Mit csinálsz? Még nem állítottuk be a tégelyt! csudálkozott Bornemissza.

—A madár is melegített fészekbe rakja tojását! válaszoló és beleilleszté a nagy tégelyt is.

—Lehet benne valami! Ártani meg nem árt!

A megnagyobbított athenora erre hatalmas dohogással kezdé ontani a szikraesőt és egész lángtengerrel ölelte körül az edényt.

Erre Bornemissza megint elővette a titokteljes aranyszelencét, melyben az átváltozás titkos összetételű vegyülékét őrizte.

Ebben a pillanatban José újra kacagni hallotta a lángok között a szalamandrát.

—José, vigyázz! A kezdet adja a tűznek kiválasztó erejét, az anyagnak a lelket. Társad olvasta, de nem érti a tudósok iratait! Azt képzeled, negyvenegy napra van szüksége, hogy a bíbor fénix kifeszíthesse szárnyait! Ő csak a holt szavakat olvasta, mert a betűk megkötötték elméjét! Nem is sejti, hogy e szavakban a kabbalisztikus szám rejtélynyitó kulcsa van elrejtve. A mellette levő kör a földet jelenti, a számok pedig a négy évszakot, azaz azt az időt, amely a kő múlhatlan megérleléséhez szükséges.

—Mi fölött töprenkedel? kérdezte már másodszor is a mester.

—Nem hallott kegyelmed semmit? kérdé remegve.

—Mit hallanék! A tűz bömböl az athenorában!—felelé kedvetlenül.

José hallgatott, de keze remegett, míg a fedelet lezáró agyagot gyúrta.

—Min tündödl? Ki vele! Mi az?

—No, hát megmondom! Egyszerre, mintha benső sugallat ihletne, jutott eszembe, hogy eme kör a földet, a négy tizes szám pedig az évszakokat jelenti! Mi nagyon is korán vettük le az olvasztó-edény födelét.

Bornemissza szemei a kézirat jelzett helyére tapadtak.

—Mondasz valamit. A négy évszak, a négy tizes! Különös, hogy nekem nem jutott eszembe! De hát mit jelent akkor az egyes?

—A négy évszak összességét, az egészset.

Az aranyszelence bágyadtan ragyogott a tűz és a gyertyák fényében és midőn a tégelybe akarták a vegyülékét szórni, a szalamandra megint kacagott.

—A mester sokat tud—de nem tud mindent! Pedig ez a könyvekben is benne van. A tudósok vörös felhő alakjában rajzolják!... Hiába fáradtok, ha a robbanó

naphtát meg nem szerzitek—hallotta José a lángok közül.

—A durranó olaj ez? akarta kérdezni, de a szalamandra, mintha e gondolatát előre kitalálta volna, megelőzte.

—A gránit a föld őskérgé. E kő született legelőször meg a világegyetem tüzeiben... Tudod, hogy a gránit belsejében hatalmas, rejtélyes erejű folyadék van?

José már olvasott e rettenetes folyadékról a régi alchymista mesterek könyveiben.

—Hogyan szerezhethném meg? akarta mondani.

—José! José! Te életet ölsz, halált osztasz! hallotta a szalamandra hangját, az athenora pedig, mintha egy hatalmas áramlat szítaná, bőgni kezdett.

—Oh, oh, mi leli athenoránkat? kérdé tünődéseiből felriadva a tudós... De mi lelt téged? Arcod halvány és dúlt? folytatá tanítványára pillantva.

—Mester! Az a vörös felhőforma ábra a robbanó naphtát jelenti! Enélkül nem érünk célt! kiáltott fel tompán.

—Gondolod? kérdé összerendezve! Olvastam e szörnyű elemről, melynek ereje minden földi anyagot megemészt s nincs tégely, mely iszonyú feszítő erejét kiállná! De megvallom, csupán az alchymisták ámitó találmányának hittem, hogy a laikusokat elrettentsék attól, hogy tisztátlan vágyakkal fogjanak e szent művelethez.

Felállt és a boltozatos terem végén lévő falbarótt fülkének az ajtaját kinyitva, egy erős pántokkal lezárt vasszekrénykével tért vissza.

—Dacára, hogy mesének tartottam e rémeregű elementumot, mindig a kellő vigyázattal bántam vele. E szekrénykében két phiola van, három és hét csepp robbanó naphtát tartalmaz. Ha akarod, a három cseppet az olvasztó-tégelybe zárjuk.

—De a rettenetes feszítőerő!

—Ne félj tőle! Üvegestől helyezzük bele! Levegő nélkül nem robban. Hogy pedig tégelyünket szét ne rombolja, pár szemer caput mortuummal kell lekötünk! E lekötő szert rajtam kívül csupán még a borússiai Adalbertus Simiger ismeri!

Pont éjfélkor aztán lezárták az olvasztóedény födelét és Bornemissza kimerülve nyugalomra tért, José ellenben kezébe hajtva sápadt homlokát, fáradtan bámult a lángokra.

Kietlen, szorongó érzés bántotta, majd hő, majd borzongás szaladozott rajta végig... Az éj visszhangos csendje rejtélyes zsongással zsi bongott füleiben.

Olvasni kezdett, de nem tudott; felkelt tehát és amennyi csak belefért, úgy teletömte szénnel az athenora öblét, hogy pár órát aludhassék.

De bármilyen fáradt volt is, minden reccsenésre, minden pattanásra felriadt. Ha lehunyta szemét, hideg szellő simította arcát végig, mintha ellebbent volna előtte valami és jajgatást hallott.

Ha felnyitotta, csak a tűz sírt és sistergett és a gyertyák lángjai lobogtak, fantasztikus árnyakat rajzolva a komor falakra.

Az athenora belseje izzó tűztengerré változott és a lángok fehéren izzó méhében először csak határozatlan körvonalakban, azután egészen kibontakozva, megjelent a koronás szalamandra, Cynthia arcával, és kedvtelve úszkált, lebegett a lángok tengerében...

—Cynthia! Cynthia! Sikerül-e most munkánk? susogá halkán, mintha saját hangjától is félne.

—Aludj, José! Aludj! A négy évszak hosszú! Nem leend elég erőd! Majd én öröködöm... helyetted! és körül-körül kerengve, átölelte az olvasztó-edényt és aranyesőt hullatott reá.

—Nem akarok aludni! Ha belehalok is, látnom kell a kiválás rejtélyét... lihegő lázasan.

—Aludj, José, aludj! Különben nem kímélhetlek! Ekkor a szalamandra egészen az athenora nyílásáig lebegve, kitérte karjait. Szemeiből tüzes szikrák pattogtak, kebléből lángnyelvek lövelltek elő, karjaiból pedig zsarátnok zuhatag omlott mindenfelé, mintha lángba akarná borítani az egész világot. A toronyszoba is egészen elváltozott. A levegőben tűznyelvek szállongtak, a falakról vérpiros tűzpatakok kígyóztak alá, az athenora pedig végtelen nagynak látszott.

José úgy érezte, mintha őt is fel-alá rengetnék a tűzhullámok, oroszlánok, sárkányok, koronás kígyók, tűztornyok, csontvázak és tűzmadarak rajzottak körül, a végtelenségben pedig tűzfelhők villámlottak, melyek mennydörgő ropogással ütköztek össze.

José elájult.

Csak arra a rettentő csattanásra ébredt fel, mely alapjáig megrázta a tornyot, hogy ablakjai recsegték.

Zavart kiáltással ugrott fel, a csattanást is álma folytatásának véelve, pedig hát künn erős zivatar dühöngött és zápor zuhogott alá a fellegekben.

Az órára nézett. Reggeli öt óra volt. Bágyadtan, mintha tagjai ólomból lennének, emelte fel a széntartót és tele zúdította az athenorát... azután megint fáradtan ledőlt a kerevetre.

—Mi hát az álom, mi hát a valóság? Vagy pedig én vagyok annyira megzavarodva, hogy nem tudok különbséget tenni a kettő között? mormogá gépiesen, de annyira bágyadt volt, hogy még gondolkodni se igen tudott. Láz borzongatta.

A szokott időben lejött a tudós.

—Mi bajod? Szemeid alatt setét karikák, és sápadt vagy, mintha koporsóból keltél volna ki?

—Rosszat álmodtam!

—Nem álmodtál, hanem beteg vagy! kiáltá aggályosan a tudós és ha karjaival fel nem fogja, hát estében fejét zúzta volna be a kiálló oszloptalazaton.

Midón magához tért, karja be volt kötve és a könyvtárterembe vetett ágyon feküdt.

—Mi történt velem? kérdé a mellette ülő tudóstól.

—Beteg voltál fiam! Erős lázban feküdtél! felelte ez gyengéden...

—Mit, hát olyan gyenge vagyok én, hogy egy kis láz is lever lábamról? Mióta fekszem itt? kérdé felpattanva.

—Két hete, kedveltem! Eret is kellett vágni karodon, mint a kötés mutatja.

—És az izzítás?

—Rendben van minden!

—Kegyelmed hamar visszafizette az én csekély szolgálatomat! szólott José és alig várta, hogy bekövetkezzék az éjtszaka ... és mint sejtette, ma is megjelent Cynthia a koronás szalamandra alakjában és körülkeringve az edényt, aranyesőt hullatott reá.

—Mondtam úgy-e, hogy nem kímélhetlek! Aludj, José, aludj, ne kockáztasd a sikert.

E fenyegetéstől jobban megijedt, mint akárminő idegrázó jelenéstől és álomra hunyta szemeit.

—A siker! A siker! mormogá. Ezért, ha kell, álomban élek akár a négy évszakon keresztül... és aludt, míg csak a hajnalpír rózsaszínű fénye keresztül nem szűrődött a vastag üvegkarikákon.

A VÉGNEK VÉGE...

Bornemissza Lénárd éppen kertjébe akart indulni, hogy megnézzé, vajjon különös gonddal tenyésztett Borametzfa palántái nem szenvedtek-e a hirtelen jött jégesőtől, midón csatlós kocogott be udvarába.

—Ki vagy? Honnan jöttél?

—Pethóné nagyasszonyom sellővári udvarából jöttem! felelte a jövevény.

—Úgy? Nincs baja leányomnak? Hoztál valamit? Ide vele, parancsolá kurtán.

A csatlós nyergéről egy széles, de lapos iszákot oldozott le és a levéllel együtt átadta Ivánnak.

—Kegyelmed az öreg Iván, a kulcsár? Akkor kegyelmed számára is lenne ám valami átadni valóm a vendég leányasszonyka részéről, suttogá, tarsolyforma tarisznyáját oldozgatva.

—Fogd be a szádat, bolond! Majd, ha lejövök!

Az öreg megvárta, míg gazdája a levéllel szobájába tér vissza, akkor fordult a csatlóshoz:

—Nem megmondta a kisasszony, hogy csak akkor beszélj, ha senki se látja? No hát mit hoztál?

A csatlós elővakarászta tarsolya fenekéről a kis vászonzacskóba varrt levélkét.

—Küldje el kegyelmed annak, akinek szól! Így parancsolta a lányasszonyka! suttogá a legény titkos szemhunyorintással...

—Jól van! Még ma útnak indul vele István úrfi lovásza a táborba. Ezt mondd, ha hazaérsz!

—Értem!

Iván megmutatta a csatlósnak a konyhát, ő maga a pincekulcsot akarta elhozni, de alig ért a folyosóra, midőn a fordulónál José toppant eléje.

—Öreg, mit küldött kisasszonyod attól az embertől? kérdezte szűrő pillantással.

—Levelet és egy csomagot. Fenn vannak már a nagyúrnál! felelte.

—De neked mit adtak át? Vén róka, ne hazudj, ne tagadd, láttam mindent! Ide azzal a levéllel! Nyomában vagyok a praktikádnak, vén képmutató! és úgy nézett rá, hogy az öreg minden ízében remegni kezdett, de azért tovább is konokul tagadott mindent.

José alig bírta tartóztatni magát, hogy rá ne rohanjon.

—Nincs nálad semmi? Hát ez a levél itt mi? sziszegé lángoló pillantással és sovány ujjával mellbebökte az öreget, éppen ott, hol a levél volt.

E pillanatban a tudós lépett ki a szobából, az öreg Iván pedig elsietett onnan.

—Jó, hogy itt vagy, éppen érted akartam küldeni, kedveltem! Jer csak be hozzám! A te számodra van itt valami.

José fogcsikorgatva követte.

Amint a szobába lépett, mérgét, boszuját, mindent feledve, legyökeredzve állott meg.

A falról Klára élethíven talált arcképe nézett le rá, méla mosolygással.

—Úgy-e, a megszólalásig híven van találva? Él, beszél és mosolyog! kiáltá Bornemissza, José zavarában gyönyörködve.

—Valóban! csak ennyit tudott hebegni.

—Klára leányom azt írja, hogy egy vándorló olasz művész vetődött a sellővári kastélyba és addig kérte, könyörgött neki, hogy engedje magát lefestetni, míg Pethóné rokonunk unszolására, végre beleegyezett és nekem kedveskedik véle... Levelében rólad is megemlékszik, kedveltem. Kér, hogy néked is megmutassam, hogy jól van-e találva! És én nemcsak megmutatom, hanem néked is ajándékozom mindaddig, míg tiéd nem lesz maga az eredeti.

José halvány, lesoványodott arca kigyúlt az örömtől.

—Lásd, kedveltem, így van az! folytatá, elkomolyodva... Klára engedelmes lány! Tudtam én azt, hogy kiverjük a fejéből azt a haszontalan fickót, mihelyt elválasztjuk őket egymástól. Szokás, nem egyéb, mint szokás. Látod, már nem is kívánczik haza!... Oh, Klára az én vérem, az én leányom! Lásd, már rád is gondol! Nekem meg arcképét küldte.

Ez utóbbi szavak megint mérget öntöttek a José szívébe:

—Az ám, de miért? Hogy elküldhesse azt a levelet, ami annál a vén képmutatónál van; gondolá keserű mosolygással és magában rögtön hozzátette: De meg kell kapnom, meg kell szereznem azt a levelet minden áron! és kisietett a szobából.

Túvé tette az egész házat, de az öreget sehol sem találta. Végre a konyhában megtudta, hogy kevéssel ezelőtt eltávozott hazulról. Azt mondotta, hogy urának a talárját viszi a szabóhoz.

—A talár csak ürügy, most már nem kapom meg többé! gondola a spanyol és lement a toronyba. Oly hévvel fogott a tüzeléshez, hogy az athenora öble

valóságos tűzhányó kráterként bűgött, a szomszédok pedig éjjelenként félelmes borzongással néztek a kéményre, mely szünet nélkül okáta a fekete füstöt. A napok, hetek így mentek, rohantak egymásután... A kabbalisztikus négy számnak fele már lejárt és a koronás szalamandra, mint rendesen, minden éjjel megjelent Cynthia alakjában a lángtengerben és körülkeringve a titokteljes edényt, aranyesőt hullatott.

—Aludj, José! Aludj!

És José aludt, aludt, csakhogy úgy érezte, mintha minden nappal valami fokozódó, benső tűz forralná az ő vérét is... és mintha vér helyett az athenora lángja, tüze cseregdedznék ereiben.

Egyik éjjel síráshoz hasonló sziszegés hallatszott az edény mélyéből és midőn a lángok között megjelent a koronás szalamandra, három dörrenés rengeté meg a torony falait.

—A három csepp robbanó naphta!... Sárkányunk legyőzte az oroszánt. Örülj, José, örülj! A gyümölcs érik, munkánk vége felé közeledik...

—Már?!

—A naphta nélkül ki kellett volna várnotok a négy kabbalisztikus számot és az egy oszthatatlant. így azonban sokkal előbb megkapjátok az egészség, hosszú élet és a mérhetetlen gazdagság talizmánját!

José szíve szilaján vert örömében...

—Cynthia! mondd meg nekem, mi emészt engemet? Majd elégek! Vér helyett tűz nyargal ereimben? Felelj!

A tűz-sírás közül a szalamandra kacaja hallatszott:

—A tűz teszi azt, José, a tűz! Ez az őselem! Ebből született a többi három: a lég, a víz, a föld! Ebből születtetek ti is halandó emberek!... Aludj! José! aludj! Én majd öröködöm! és a szalamandra felemelt karjaiból aranyeső omlott az edényre oly vakítón, oly káprázatos ragyogással, hogy Josénak le kellett hunyni szemeit és kábultan hanyatlott vissza fekhelyére.

Másnap reggel a tudós, a régi jó időkből maradt ezüst-tányérokán néhány szőlőfürtöt hozott kedveltjének. José egyik szem szőlőn néhány parányi aranyzemecskét fedezett fel.

—Ecce! Az aranyat termő szőlő, amelyet Becharus Metallurgiájában leír! kiáltá ámulatteljes csudálkozással...

—Valóban az! Jó alkalom e sokat emlegetett fenomenon megvizsgálására; felelte rá társa.

—Várj! Várj! Ahol ez az egy volt, kell lenni többnek is! Végigböngészem az egész lugast. E növényi aranyat meg fogjuk chemice vizsgálni mercuriummal és ércvizekkel! Kiállja-e a próbát?... Te készíts elő mindent, a próba-követ és a lapis lydiust! kiáltá lelkendezve és a kertbe rohant.

Délben azonban nagyon kedvetlenül ült az ebédhez, derekát fájlalta a sok hajladozástól és még se talált egy szemet se többet.

—Délután folytatom! mormogá csökönyösen és már javában kereste, midőn az öreg Iván halásápadtan rohant a kertbe. Könnyei omlottak és némán mutogatott az utána jövő tábori hírnökre, ki egy nagy pecsétetes levelet adott át neki.

—Mi lelt? Mi történt? Beszélj hát! riadt rá, de alig hogy beletekintett a felszakított levélbe, ő is elhalványult és büszke fejét megindulva csüggeszté mellére, aztán kemény léptekkel hagyá el a kertet.

Az öreg Iván pedig ősz fejét egy hársfa derekára hajtva sírt keservesen.

José a mester sietősen döngő lépteiből azt hitte, legalább is egy kosárra való aranyhéjú szőlőt talált, de mennyire meg volt lepetve, midőn halavány, megilletődött arccal látta belépni.

—Mi történt? kérdezte.

—Szörnyű hír! Az a szerencsétlen fiú, unokaöcsém, Véglyessy István elesett a harcmezőn!

José szíve nagyot dobbant.

—Ki hozta a hírt?

—Olvasd! Jó barátom, a fővezér küldte egy futárral. Ott fenn van törött kardja, széthasgatott, véres mentéje és forgós kalpagja.

—Kedveltem, mondta neki másnap komolyan, jól megfontolva a dolgot, elhatároztam, hogy magam viszem meg e szomorú hírt leányomnak. Most már nincs okunk távortartani, sőt szüksége vagyon a szeretetteljes gondozásra és vigasztalásra. Azért haza fogom hozni.

Egy hétnél tovább húzódott, halasztódott a dolog, míg Bornemissza Lénárd végre rászánta magát az indulásra.

A hosszú út unalmait elűzendő, annyira telerakatta az ócska hintó belsejét mindenféle kutyabőrös foliánsokkal, hogy magának alig jutott hely benne.

Igy felkészülve, Joséhoz ment búcsúzni:

—Indulok, kedveltem! De még egyet mondok. Én Klárát előkészítem mindenre... Bízd egészen rám a dolgot. Igérem, hogy megérkezésünkkor Klárát menyasszonyodként üdvözölheted!

—Bízvást teheti kegyelmed, mert, ha sejtelveim nem csalnak, e drága igéretnek akkorra megszületik a dője is!...

—Ily hamar? Nem tévedsz? Nem csalatkozol? Egyebet nem tudott szólni nagy felindulásában.

A különben is csendes ház a gazda távoztával egészen kihaltnak látszott, úgy, hogy még a rideg természetű Josét is kellemetlen, idegenkedő érzés fogta el arra a tudatra, hogy most egyedül van és ő a gazda e nagy, roskatag épületben.

—Mindez nemsokára másképp lesz! gondolá... A gazdagság, az arany hatalmával, olasz kőfaragó-mesterek, velencei kárpitosok és díszítők tündérlakká fogják varázsolni az üres termeket. Tarka vendég-sereg, sürgő-forgó szolgazemélyzet, életet és vidámságot teremt e rideg, templomi csendű falak közé.

—Oh, Klára, Klára, a kerek világ minden kincsét és drágaságát lábaid elé rakom, sóhajtott egész hangosan, de riadtan fordult hátra, mert ugyanekkor tompa, gúnyos kacaj hallatszott mögötte...

Végig járta az egész folyosót, kihajolt a könyöklőről, de se itt, se az udvaron nem volt senki.

—Pedig nem csalódtam... tündött, akaratlanul is folyvást mindenfelé kémlelődvé... Eh, bizonyosan az utcán vagy a szomszédban kacagott valaki!

Visszasietett a forró, füledt levegőjű toronyszobába.

A szalamandra azzal biztatta, hogy a gyümölcs érik és nem kell bevárniok a négy évszak leforgását!... Miről tudja meg hát, hogy a gyümölcs megérett?... Mikor?

Erre, anélkül, hogy kérdezte volna, megfelelt a lángok közt megjelenő szalamandra:

—Nekünk az idő időből áll! Nem órák, nem napok, hanem az eredmény után mérjük. A gyümölcs érik, az erő gyarapszik! Mindennap várhatod a bűvös virág kinyíltát! Aludj, José, aludj!

Ez után a kijelentés után még türelmetlenebbül várta a napok múlását és az éjszaka hangverő csendjében, minden perc-kettyenést, minden óraütést szívének heves dobogása kísért.

Igy múlt el két hét. Most már mindennap várhatta, hogy az utazó hintó egyszerre csak begördül az udvarra: Klára megérkezik!

Türelmetlenségében a falon függő csizióban kezdett levelezni, melyet tudós házigazdája a hét égi planétának aspectusai nyomán szerkesztett a hét valamennyi napjára. Amit ez mond, annak tehát igaznak kell lenni, mert a könyv első pergament-lapjára maga a tudós írta rá e megjegyzést: »Nem babona, nem balhit, hanem az égi aspectusok csalhatatlan ereje a fundamentumuk.«

Egyszerre csak lassú, alázatos köszöntés riasztotta föl álmodozásaiból és anélkül, hogy az idegen belépését észrevette volna, ez már közvetlen előtte hajlongott.

—Leonhardus barátomat keresem! monda mély bókolással.

José megrezzenésében szótlánul bámult az ijesztő soványságú alakra.

Páter Julián állott előtte.

—A mester nincs honn, elutazott! felelé, ő is meghajtva magát, de rideg, elutasító hangon.

—Elutazott? Hová? ha szabad kérdezni. Mindenekelőtt azonban szabad tudnom, kihez van szerencsém? Én páter Julián, felséges császári urunk gyóntatója vagyok!

—Tudom! Én pedig a mester adeptusa! volt rá a válasz.

A jezsuita éles, kémlő tekintet lövellt rá félig leeresztett kékes szemhéjai alól, azután pedig körülnézett a toronyszobában.

—Eszert nem szállhatok meg e házban? kérdé késlekedve.

—Sajnálom! Erre nem vagyok fölhatalmazva! felelé visszautasítólag.

—Fiatal ember! Én Leonhardusnak ifjúkorbeli bizalmas barátja vagyok!

—Tudom! A mester nem titkolá ezt előttem!

—Tehát várt engemet az én kedves Leonhardus barátom?

—Sejtette e látogatást.

—És még sem rendelkezett semmiképpen elfogadásomról? kérdé és szeme kémlő pillantással tapadt a beszélőre...

—Semmiképpen se!

—Hol van Iván, a kulcsár?

—A jószágon. Ügyel az aratásra és betakarításra... Atyaságod beláthatja, hogy én mint vendég, vendéget nem invitálhatok!

—Mit jelentsenek e szavak, fiatal ember? kérdé a páter édeskésen.

—Tessék máshol éjjeli szállást keresni, viszonzá érdesen José. Kíván még főtisztelendő atyaságod valamit? Időm ki van mérve.

Páter Julián megtartotta alázatos állását, de beesett szemei a harag és fenyegetés szikráit lövelltek.

—Eszert kegyelmed elkerget? kérdé élesen.

—Ne méltóztassék félreérteni! Nem vagyok fölhatalmazva a vendéglátásra... felelé José.

—Leonhardus barátunk nagyon sajnálni fogja a történeteket... mondá figyelmeztető hangon.

—Nem hiszem... felelé José fagyosan.

—Úgy hát Isten oltalmába ajánlom e házat! Ha Leonhardus megérkezik, mondja meg neki kegyelmed, hogy Keresztúri Gedeon úri házához szálltam... monda kenetteljes lemondással, de midőn a küszöbről visszatekintett, szemeik két villogó kardként keresztették egymást.

Josénak csak késő délután jutott eszébe, hogy meg kellene kérdeztetni, csakugyan oda szállott-e? Kiment és előkiáltva a kertészt, a Keresztúri-házhoz küldte, de ez csakhamar azzal a hírral jött vissza, hogy páter Julián, meg se pihenve, újra kocsiba ült, de azt ígérte, hogy egy-két nap múlva visszatér.

A harmadik napon utána tudakozódtatott és embere azzal a hírral jött vissza, hogy páter Julián az éjtszaka csakugyan visszaérkezett.

—Bárcsak már a mester is itthon lenne! De hát hol is marad? Valaminek történnie kellett, különben már visszaüzte volna a vágy és türelmetlenség... gondola lehangoltan; azután kis idő múlva fölállt, bezárta fenn és lenn az ajtókat, mert a mindinkább erősödő szél füttyülve zúgott, sívított végig az egymást keresztező folyosókon.

—Zivatart kapunk! gondola, a távoli tompa dörgésre figyelve.

Csakugyan, éjtszakára orkányszerű vihar tört ki és rettentő villámlással és mennydörgéssel söpört végig a város fölött.

A földrázó csattanásokra figyelve, alig vette észre az idő múlását. Az éj középórái elmúltak, de a szalamandra koronás alakja ma nem úszkált, nem jelent meg a zsarátnokká izzult lángtengerben.

Hallgatódzott, nem-e hallja a tűzsírás-forma kacajt? De csak az orkán vad bögését hallotta.

Éjfélkor azonban, mintha szárnyát szegték volna, egyszerre elhallgatott. E rejtelmes csendességben az athenora falai és a titkok titkát rejtő edény egyszerre olvadt üveggé átlátszóvá változtak és a végtelenségig kiterjeszkedtek.

Bíborszínű ködben, csodálatosan villódzó bíborvörös párában úszott minden, a közepén pedig szivárványszínű lángfelhő lebegett, melynek méhéből csillagként szikrázó, gyönyörű virág nőtt ki, melyet tömérdek alak vett körül idegenszerű fejedelmi öltözetekben, csillogó koronákkal, és térdet hajtva, ünnepélyes, mély áhítattal várták, míg a csodálatos virág koronaalakú kelyhe kitárul.

A virág kelyhe lassú fesléssel föl pattant, mire villámszerűen tűnt el az egész látomány és ugyanebben a pillanatban mély, földalatti dörgéssel az olvasztótégely födele lerepült az athenoráról és lágy, aëolhárfaszerű zengés közt az egész toronyszoba a hajnalpír rózsaszínű tündérvilágában úszott.

E búbajos rózsaszínű sugárzást az edény fenekén csillogó bíborpiros kő lövellte. José kimondhatatlan gyönyörrel borult térdre és csak azt látta még, hogy a csodahatalmú kő erejétől az egész olvasztó-tégely tiszta színarannyá változik, azután eszméletlenül esett le a földre.

Csak a torony rovátkái között tanyázó csókák hajnali károgása térítette magához.

Künn komor, szürke köd borult mindenre, a toronyszoba mégis a hajnalmosolygás búbajos pírjában derengett.

Remegve tápászkodott fel és szilaj, tétova pillantással nézett szét... a másik pillanatban azonban, mint a prédájára csapó saskeselyű visitása, olyan kiáltással rohant az athenora felé.

—A nagy titok föl van fedezve!

Térdre akart borulni, de mérhetetlen elragadtatásában csak mozdulatlanul bámulta a színarannyá vált olvasztóedényt és a fenekén ragyogó, csodálatos sugárzású bíborvörös követ.

—Enyém hát, enyém, a világ és mindenség leghatalmasabb talizmánja, mely egészséget, hosszú életet és mérhetetlen gazdagságot ad s a föld leghatalmasabb emberévé tesz engem! kiáltá mámorosan.

Midőn nyugodtabbnak érzé magát, fölolvastotta a legnagyobb ólomdarabot s beledobva a vörös kőnek egy szilánkocskáját, az ólom színarannyá változott.

—Az utolsó kételytől is megszabadultam! Ez maga az igazi nagy élet-elixirium, Basilius, Albertus Magnus vörös oroszlánja és Hermes Trismegistosnak vörös sarkánya!

És alig hogy e szavakat kimondta, begördülő nehéz útihintó dübörgése reszkettette meg a torony ablakait.

Arcára egykedvű nyugalmat erőltetve, de szilajon dobogó szívvel sietett az érkezők elé.

Bornemissza szolgájára támaszkodva szállt ki a vén bárkából és erősen sántított, de José szemei csak Klárát keresték, ki észre sem véve feléje nyújtott kezét, az ő segélye nélkül szállott ki a kocsiból.

—Mi újság? Mi történt? szólott érdes, szaggatott hangon.

—Kellemes és kellemetlen! felelte és Klárára nézett.

—Klára lányom! Nyújtsd kezedet és üdvözlödj néhány szíves szóval jövődóbeli élettársadat.

—Atyám parancsa előtt meghajlok, Venegas úr! De csak az alatt a föltétel alatt, ha István halála valónak bizonyul.

Bornemissza pedig ezalatt izgatott várakozással nézett kegyeltje arcára. Mély emberismerete valami rendkívülit sejtett ennek erőszakolt egykedvűsége mögött.

—Ne tétovázz! nógatá türelmetlenül.

—Páter Julián itt van... válaszoló halkán

—Itt, nálam!?

—Nem itt. Nem nálunk... Én nem fogadhatám be vendégül. Emiatt, azt hiszem, ellenségünké lett... De nem nagyon félhetünk a haragjától.

—No, no! Te nem tudod, mekkora hatalom van kezei között... felelte kedvetlenül.

José szemei égtek és egy fejjel magasabbra látszott nőni, midőn büszkén és diadalmasan végre kimondhatta:

—A mi kezeinkben nagyobb hatalom van. Mester, a nagy titkot megtaláltam.

Bornemissza Lénárd válaszul csak egy elfojtott kiáltást hallatott, azután szélvészként rohant le a toronyszobába.

José szintén utána sietett s így egyikük se vette észre, hogy ugyane pillanatban páter Julián lépett az udvarra és tétova nélkül utánuk indult.

Midőn José kinyitotta a nagy szekrényt és a bíborvörös kő hajnalpiros sugárzással ragyogta be a komor helyiséget, az agg tudós annyira meg volt indulva, hogy imádatos tisztelettel térdre borult a csodálatos erejű talizmán előtt.

—Végre! Végre!... csak ennyit bírt mondani, azután viharosan José nyakába borult.

—Üdv neked, Leonhardus! Jövendölésem tehát mégis beteljesedett. Te megtaláltad a nagy titok kulcsát!... szólalt meg egyszerre valaki kenetteljes hanghordozással mögöttük.

Bornemissza, mintha kígyóra lépett volna, riadt vissza.

—Gratulálok! Leonhardus, gratulálok! Tudományod a föld leghatalmasabb emberévé avatott. Üdv neked, drága barátom! Üdv!... folytatá leghizelgőbb hangján, kezét dörzsölve.

Amilyen mámoros örömben és elragadtatásban úszott az imént egész valója, épp akkora düh fogta el most Bornemisszát.

Egy lépéssel a másik szekrény előtt teremve, fölszakította annak ajtaját.

—Még ezután is mersz a szemem közé nézni, képmutató, nyomorult! kiáltá döngő hangon és elébe tartotta azt a kémiai módon lemásolt levelet.

Páter Julián e váratlan fordulatra annyira elvesztette a lélekjelenlétét, hogy ijedtében felhördült és fakóvá vált arccal kapott a papir után:

—Hol szerezted?

Bornemissza lesujtó megvetéssel nézett rajta végig:

—Úgy ám, hol? viszonzá maró gúnyal. Ott, ahol igaz barátságot színelve, írtad... Tőled annyira magasztalt tudományom segítségével. Menj, utállak! Nem ismerjük többé egymást.

—Leonhardus, te elhiszed? kiáltá és kezdé magát mosni, mentegezni. Esküdözött, hogy szemfényvesztés az egész, a sátán gonosz varázslata, apokrif, misztifikáció,—de a ház ura csak megvetőleg kacagott:

—Természetesen, az árulás és hazugság édes testvérek.

Hanem Julián atya kívül-belül kaucsukból volt gyúrva. Akárhogy leverték, földhöz ütötték, megint talpra állott és fölül igyekezett kerülni.

—Leonhardus, felejtsük az egészszet! Mirevaló ez az ellenségeskedés?

Bornemissza indulatosan eléje dobbant.

—Nem félek tőletek!... E levelet pedig magam fogom fenséges urunknak, Mátyás főhercegnek bemutatni.

—Azt nem fogod tenni, Leonhardus!

—De igenis megteszem! Nem félek tőletek! Kezemben a győzelem és hatalom! dörögte szilaj lábdobbanással, a bíborvörös kőre és az arany edényre mutatva.

A két volt jóbarát pár pillanatilag kihívó tekintettel méregette egymást.

—Mit kívánsz cserébe e levélért? kérdé benső izgalomtól vibráló hangon.

—Semmit! Menj és többé ne kerülj szemem elé! Nem ismerjük egymást!... volt rá a hideg, engesztelhetetlen válasz.

—Utolsó szavad ez?

Bornemissza felelet helyett néma megvetéssel fordult el tőle.

—Jer, kedveltem! E mérhetetlen kincset biztos helyre kell szállítanunk és őriznünk kell. Eget, földet mozgásba fognak hozni, hogy megkerítsék, de ott leszünk, őrködünk, szakadatlanul... monda Josénak.

Páter Julián lesütött fejjel eltávozott.

—Egy órát, egyetlen percet sem adok többet, Klára! Négy hete múlt, hogy megfoghatatlan oktalansággal húzod, halasztod az egybekelés idejét. Kedden este esküsztek! monda a tudós olyan indulatos, parancsoló hangon, hogy

lánya megfélemlítve elhallgatott.

Bornemissza azonban tovább is ingerülten járt föl s alá a drága szőnyegekkel és pompás mobiliákkal egészen újonnan bútorozott szobában, melynek nyitott ajtója még egész sereg egymásba nyíló, fényesebbnél fényesebb termet mutattak.

—Micsoda dolog az, hegy a leány nem hajol meg készséggel az apa akarata előtt! folytatá könyörtelenül.

—Atyám! esdeklett remegő hangon Klára.

—Csend! Angyalszelíd, engedelmes természetű édesanyád kétségbeesett volna önfejűséged és vonakodásod láttára. Ha nem látalak derült, engedelmes lánynak, akkor szerető atyád helyett fenyítő uradat és mesteredet tanulod megismerni bennem.

—Óh, édesatyám, mily kegyetlen szavak ezek!

Atyja eltaszította magától.

—Amilyeneket érdemelsz!

—Kedden este örök frigyre léptek és engedelmesnek, szelídnek, odaadónak akarlak látni! Az leszel-e? rivallta haraggal.

—Az leszek, atyám!... rebegette ekkor Klára megtört hangon és szobájába távozott.

—Tehát kedden este! Hat órára készen légy! Már mindent elintéztem. A lelkész és a tanúk a kis kápolnában várnak reátok! kiáltotta utána.

És ez a keddi nap Klára buzgó fohászai és könnyörgései dacára is elérkezett.

—Oh, Istenem!—rebege hangtalanul—mért nem tudtam én is meghalni! Mindjárt hat óra és mindennek vége! Oh, István! István!

Egyszerre azonban az a kétségbeesett mentő gondolat jutott eszébe, hátha megvallaná Josénak, hogy nem szereti, nem akar nejevé lenni semmi áron. Amilyen büszkének és jónak látszik, tán ha ezt megvallja neki, lemond kezéről.

E mentő gondolathoz a vízbefülők görcsös erejével ragaszkodott. De hogy menjen oda? Egyedül nem mehet a toronyszobába, mely José lakása vala. Atyját fogja valami ürügy alatt magával hívni és Josét félreintve, elmondja neki.

Úgy is tett. Atyja ugyan furcsának találta, hogy a toronyszobából induljanak az esküvőre, de még se akarta kedvét szegni. José éppen barettája után nyúlt, midőn beléptek.

—Maradj! Klára akarta, hogy innen induljatok! szólott magyarázólag a tudós. Nos, lányom, hát mit akartál mondani? fordult aztán kérdőleg leányához.

Klára még halványabb lett. Most már visszajedt a próbától.

Kétségbeesetten gyűrögette a kezében tartott csipkekendőcskét, José pedig udvarias meghajlással közelebb lépve, várakozott.

Ebben a feszült, várakozó csendességben egyszerre érces csörrenés és siető lépések zaja hallatszott a lépcsőkön és a másik percben a holtak hitt Véglyessy István szálás, katonás alakja állott előttük.

—Klára!

—István! Óh, István! Te élsz! Hála neked jóságos Istenem! sikoltá az öröm ujjongásával Klára és az ifjú kebelére borult.

—Élek, Klára, élek! Most már enyém lesz! Nem választ el bennünket senki! ujjongott István is boldogan.

—Tüstént ide mellém jösz, Klára! Micsoda immodestus viselkedés ez? rivallt rá atyja haragosan.

—Bátyám uram! Nézzen rám! A fővezér kapitánnyá nevezett ki vitézségemért. Most már nem tagadhatja meg tőlem Klára kezét!

—Hogy jössz te ide? Halálhíredet hallottuk.

—Én nem hittem! Az utolsó percig reménykedtem! kiáltotta közbe ragyogó szemekkel Klára.

—Hírét véve Klára férjhezmenetelének, éjjel-nappal siettem. Halálhírem pedig onnan eredt, mert embereim vértől borítva láttak lovamról lehullani a csatamezőn s azt hitték, hogy ott veszttem.

Bornemissza szemöldökei összehúzódtak és Joséra pillantva, látta, hogy ez dühtől torzult arccal mered a beszélőre, mintha rá akarna rohanni. Megnyugtatólag intett tehát neki, azután öccséhez fordult:

—Itthon pedig az történt, hogy Klára kezét odaajándékozta Venegas José úrnak. Kedveltem, fogd karon menyasszonyodat és jerünk!

—Atyám! sikoltá könyörgő hangon Klára és irtózva visszahátrált a feléje közeledő José elől.

E pillanatban föltárult a torony kis ajtaja és José halálsápadtan döbbent vissza a belépő magas nőalaktól.

—Cynthia! hebegék rángó, színtelen ajkai.

—Én vagyok, José! Esküd betelt! Érted jöttem! Nem megfogadtad, hogy a miénk vagy?...

—Mit akar és ki ez a turbulens persona? kérdezte Bornemissza zordonan.

—Nem ismerem! felelte José merészen; azután halkán s indulatosan odasúgta Cynthiának: Menj, távozz, akarom!

Cynthia felkacagott...

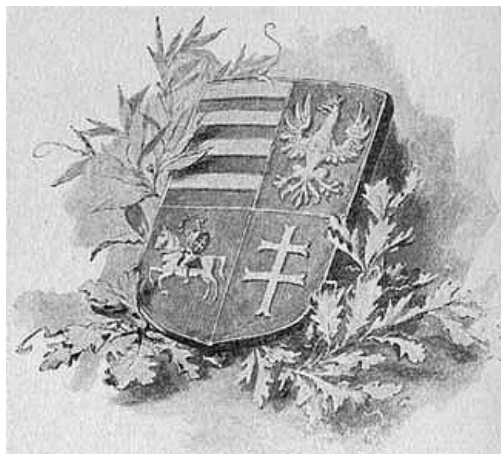
—Nem ismeresz, igazán nem ismeresz, José?

—Nem ismerlek! Tüstént távozz, akarom! Parancsolom! riadt rá eltorzult arccal.

Cynthia felemelte a karját és újra kacagott. Kacaja azonban egyre harsogóbb, ijesztőbb lett, úgy, hogy nem is kacaj volt az már többé, hanem süketítő mennydörgés.

Valamennyien rémülten, megdermedve álltak ott.

Egyszerre szeméből és kebléből vakító lángok lövelltek elő... azután dörgő roppanások között a falak és oszlopok inogni, omladozni kezdtek és Istvánnak éppen csak annyi ideje maradt, hogy a félig eszméletlen Klárát karjaiba kapva, a kis ajtó tömör boltozatán át az utcára meneküljön vele, midőn éjig villanó lángok és földettrázó dörgés, ropogás között az egész torony összeomlott, maga alá temetve mindent.

EPILOGUS

A budai szent Zsigmond kápolna tudós lelkipásztora, Ambrozius atya, aki lelkiismeretesen följegyezte az akkoriban történt nevezetesebb eseményeket és jelenségeket, naplójának elsárgult lapjain az elmondott történetre vonatkozó következő följegyzéseket tette:

»Die 27. Septembris.

Még most is füleimben cseng azon rémséges detonációnak a dörgése, mely nagyon tudós Bornemissza Lénárd főnemes úr (tudós nevén Leonhardus Sydericus) portájának és úri palotájának majd háromfertály részét romokba döntötte, a szomszéd porták pedig alapjukban egészen megrendültek.

Éppen Ave harangozás utáni estvéli áhítatosságomat végezve, egy ideig még jámbor contemplációkon jártatám elmémet, midőn egyszerre az Apocalypsis világomlasztó robaja között, firmamentumig lövellő lángok világítanak be mindeneket, azután földetrázó mennydörgéssel, sűrű füstfellegek burkolták orcusi sötétségbe a környéket.

Minden teremtett lélek kiszaladt és nagy remegéssel az utolsó ítélet eljövételét várta. Senki se tudá, mi történt, mígnem egyszerre hire szaladt, hogy Bornemissza Lénárd uram és idegen országbéli adeptusa alchymiabéli és setét magiabéli manipulációknak estének áldozatul és tűz és romok alá vagnak temetve.

Bornemissza uram minden hajadoni erényekkel ékeskedő leánya, Clara, és öccse Véglyessy István, a kijáró boltozata alá menekülve, mindeneknek csudájára épen és sértetlenül maradtanak, és az ő kétségbeesett lamentációik és jajgatásaik segélyre serkenték az embereket, úgy, hogy tüstént az omladékok eltakarításához fogtanak.

Szörnyűséges pusztulás képe tárult fel ottan.

A tűz mindent megemésztett, az úri palotának csak előszárnya maradt állva, az is roskadozó állapotban... és a romok közül kihangzó elhaló hörgés- és nyöszörgéstől vezetettve, kemény és fáradságos munka után, ráakadtak a tudós nemes úrra, ki még ugyan élt, de órái meg valának számlálva. Az utolsó lelki vigaszt feladva nékie, még csak annyit tudott hörögni, hogy öccse oltalmába és szeretetébe ajánlja leányát, Clarat, azután megáldá őket, mire menten otthagya lelke halandó porhüvelyét... Az idegen országbéli adeptus porhüvelyéből azonban egy atomust se találtak, noha az egész romhalmazt széllyelhányták vala érette. Ő kegyelme egészen porráégett. Isten legyen irgalmas szegény lelkeiknek!

Persze, mint mindenkor, úgy most is sok mindenfélét beszélnek és imputálnak az emberek, kiváltképen a tudatlan misera plebs contribuens. Azt is mondják, hogy a jezsuita atyák boszújának esett a főnemes úr áldozatul, miután mindenféle cselszövényeikbe és titkos praktikáikba be lévén avatva, ezt most ellenük akará fordítani; néhányan a fekete mágiának és a természetfeletti hatalmak boszújának mondják, ellenben mások pedig politikai okoknak tulajdonítják vala az egész szerencsétlenséget, melynek másától őrizzen meg bennünket a magasságbéli kegyelme!

Mi történt, hogyan történt, erről se az árván maradt leányzó, Clara, sem pedig vőlegénye, Véglyessy István nem tudnak, vagy nem akarnak nyilatkozni. Azt csak a magasságbéli Isten, ki minden titoknak a tudója, tudná megmondani.

Én azonban erre azt mondom: Ember, hagyj békét a földöntúli hatalmaknak, és ne kísértsd az Istent, minket gyarló bűnösöket pedig ne vigy, én uram Istenem, kísértetbe!«

»Die 21-ti Octobris.

Miként a szerencsétlenül járt tudós úr óhajtá és meghagyá nekik, ma esküdtenek, a legnagyobb csendben és visszavonultságban, egymásnak sírig tartó hűséget Clara Bornemissza és Stefanus Véglyessy de Véghlyes...

Én kötém össze kezeiket az egyház áldásával.

Adja is meg a magasságbéli Úristen e sok gyötrelmet és megpróbáltatásokat átszenvedett szíveknek mindenekben kegyelmét és a házas élet minden boldogságát. Ámen!«

»Die 30-ta Octobris.

Városunkba nevezetes tudós és magasállású persona érkezett, felséges császári és királyi urunknak belső udvari medicinae doktora, a tudós és híresneves Hayek Thaddeus uram személyében, a bohémiai Prága (némelyek úgy mondják Práhá) városából.

E neves és eminens dignitás benső barátja vala a szerencsétlenül járt tudós főúrnak, és a hallott szerencsétlenség hire hozá vala hozzánk Buda városába.

E tudós férfiú többek között azt állítja, hogy ama rettentő robbanást bizonyára valami chemiai operatio idézte vala elő, valamelyes ismeretlen durranó mixtura, mely a chemicaliák titkos és kitanulhatlan occulta kvalitásából, anélkül, hogy sejtenék, némelykor előáll és vehementer explodál...

Igaz-e ez, nem-e, én nem tudom, de e tudós férfiú bizonyára competensebb judex, mint az én simplex és csekély mivoltom.«

Eddig tart páter Ambrozius naplójának a történetre vonatkozó része. A

történet után tíz évvel később azonban Hayek Thaddeus prágai udvari orvos hagyatékában egy vaskos kézirattekercset találtak, mely a fent megírt történetet egész terjedelmében tartalmazza.

E kézirat első lapjára a tudós orvos saját kezével a következő megjegyzést iktatta:

»Azok, kik a nagy titkot megtalálták, így írják le a nagy elixirum születését, azon alchymisták pedig, kik sóváran keresik, ilyen csodálatos jelenések között képzelik a bíborvörös kő születését,—ítéletet azonban csak az mondhat, ki mindezen titkok kulcsát bírja.«

---

[1] Hollófej

[2] Ignes reverberii: fokozott tűz.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AZ ARANY SZALAMANDRA
***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C

below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary,

compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR

ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.